

MYNT KONTAKT

6

AUGUSTI 1977

SVERIGE 4:75
NORGE 6:75
DANMARK 6:95
INKL. MOMS

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS TIDSKRIFT

Myntkabinettet i Växjö

Sid 8

Westfalen besök på Gotland

Sid
11

Militär sedelutgivning i GÖTEBORG

Sid 12

BRIGIDA OCH BIRGITTA

Sid 4

VAD ÄR NUMISMATIK Sid 6 VEM ÄR NUMISMATIKER

SNFs PARIS-RESA

Sid 13

Unionsmötet i Malmö

Sid 16

AUGUSTIERBJUDANDE

SVERIGE 1 KRONA

1879	1?	95:—
1887	1?	100:—
1888	1	100:—
1890	01	795:—
1898	1	30:—
1913	1	20:—
1915	1	15:—
1924 m.p.	1+/01	200:—
1924 u.p.	01/0	325:—
1937	01/0	40:—
1938	01/0	30:—
1939	01/0	20:—
1940	0	30:—
1941	0	75:—
1941	01/0	35:—
1943	01	30:—
1943	0	150:—
1944	0	85:—
1947	01/0	30:—
1949	01/0	30:—
1952	1+/01	25:—
1953	1+/01	20:—
1954	01/0	75:—
1955	01/0	95:—
1957	01/0	50:—
1958	01/0	150:—
1960	01/0	55:—
1963	01/0	35:—
1966	0	15:—
1967	0	8:—

SVERIGE 50 ÖRE

1877	1?	195:—
1880	1?	55:—
1883	1	40:—
1921	1	50:—
1927	01	125:—
1928	01/0	225:—
1929	0	575:—
1936 k.6.	01	85:—
1940 N.	0	195:—
1943	01/0	350:—
1949	01	25:—
1952	01	50:—
1956	01/0	75:—
1958	0	150:—
1969	0	9:—

SVERIGE 5 ÖRE

1875	1+/01	125:—
1878	1+	85:—
1882/81	1?	75:—
1882	1+/01	125:—
1884	01/0	395:—
1890	01/0	495:—
1892	01/0	375:—
1895	1+	40:—
1897	1+/01	60:—

1901	1+	25:—
1903	1+	55:—
1905	01/0	250:—
1907	0	175:—
1909 l.k.	1+/01	400:—
1911 god	1+	75:—
1916 k.6.	0	495:—
1919 b.	01/0	225:—
1921	01	110:—
1924	0	400:—
1926	0	475:—
1926	01	75:—
1930	01/0	225:—
1934	01	80:—
1935	0	175:—
1937	01	50:—
1938	01/0	50:—
1940	01	35:—
1942 ljus.	01	50:—
1944 j.	01	30:—
1948 j.	01	30:—
1949 j.	01	25:—
1950 b.	0	25:—
1956	0	55:—
1960	0	17:—
1967	0	4:—
1969	0	3:—

SVERIGE 2 ÖRE

1876/75	1?	160:—
1879	0	450:—
1896	0	190:—
1900 r.n.	1	175:—
1900	1+	20:—
1902	0	125:—
1907	1+	10:—
1909	0	295:—
1916	01	45:—
1916/15	01	175:—
1917 j.	1	20:—
1918 j.	0	225:—
1920	01	30:—
1920	0	110:—
1921	0	110:—
1922	1+	35:—
1930	01/0	95:—
1931	0	125:—
1933	01	40:—
1934	0	110:—
1935	0	85:—
1936 k.6.	01/0	75:—
1937	0	80:—
1938	0	60:—
1939	0	55:—
1940	0	45:—
1941	0	50:—
1942 mö.	1+	55:—
1942 mö.	0	150:—
1943	01	25:—

1944	0	80:—
1946	0	90:—
1947	0	40:—
1948	0	60:—
1949	0	30:—
1958	0	10:—
1959	0	25:—
1960	0	8:—
1961 u.	0	125:—

SVENSKA SEDLAR 10 KRONOR

1873	1	1.300:—
1910	1/1+	350:—
1913	1+	550:—
1914	1	250:—
1915	1+	575:—
1916	1/1+	450:—
1917	1	175:—
1922	1+	175:—
1925	1/1+	150:—
1926	01	450:—
1928	1	95:—
1929	1+	160:—
1930	1/1+	95:—
1931	1	45:—
1932	1	50:—
1933	1+	85:—
1935	01	90:—
1936	01	85:—
1937	0	150:—
1938	0	125:—
1939	0	110:—
1940	01	65:—
1942	0	175:—

5 KRONOR

1887	1	650:—
1889	1	675:—
1890	1+	875:—
1907	0	2.650:—
1912	1	400:—
1914	0	1.500:—
1914	1+	395:—
1916	1+	325:—
1917	1+	400:—
1921	01	750:—
1923	1+/01	350:—
1925	0	900:—
1927	0	675:—
1933	01/0	250:—
1941	0	80:—
1942	0	55:—
1943	0	55:—
1944	0	55:—
1946	0	60:—
1947	0	40:—
1948	0	40:—
1948 jub.	0	125:—

PEO MYNTHANDEL AB

DROTTNINGGATAN 29, BOX 16 245, S-103 25 STOCKHOLM

TELEFON 08-21 12 10

MYNTKONTAKT

SVENSKA NUMISMATISKA
FÖRENINGENS TIDSKRIFT

Östermalmsgatan 81
114 50 Stockholm
Telefon 08 - 67 55 98
(vardagar 10.30 - 13.00)

Myntkontakt:
Postgiro 42 30 50 - 4
Bankgiro 219 - 0502
Svenska Handelsbanken

Myntkontakt utkommer mellan
den 10:e och 15:e varje månad
Ingen utgivning under juni och juli

Prenumeration: helår 43:75

REDAKTION

Ansvarig utgivare:

Lars O Lagerqvist

Huvudredaktör:

Torgny Lindgren

Teknisk redaktör:

Nils Åberg

Redaktionskommitté:

Madeleine Greijer

Bengt Hemmingsson

Frank Olrog

Bertel Tingström

Redaktör för Norden-Nytt:

Tommy Falk, Atriumveien 15 C

N-1400 SKI, Norge

Copyright:

Myntkontakt och respektive
författare, vilka ansvarar för
sakinnehållet i sina bidrag

ANNONSER

Annonschef:

Michael Ohlsson

Telefon 08 - 21 47 45

Box 16 245, 103 25 Stockholm

Annonspriser exkl. moms:

4 sidor (mittuppslag)	2 865:—
2 sidor (mittuppslag)	1 510:—
2:a omslagssidan	920:—
omslaget 4:e sida	1140:—
1/1 sida (157 x 220 mm)	700:—
2/3 sida (104 x 220 mm)	485:—
1/2 sida (157 x 107 mm)	365:—
1/3 sida (50 x 220 mm)	260:—
1/4 sida (76 x 107 mm)	200:—
1/6 sida (50 x 107 mm)	140:—
1/12 sida (50 x 51 mm)	75:—

Sista materialdag:

Den 15:e i månaden
före utgivning

Annonsmaterial:

Negativ eller positiv offsetfilm

För typografering och sättning av
annonser debiteras nettopriser

Annonsers som ej är förenliga
med SNF:s, FIDEM:s och
AINP:s etik
kommer att avbötjas

ISSN nr 0435-8245

Till våra läsare!

I majnumret av MYNTKONTAKT berättade vi, att Svenska Numismatiska Föreningen hade köpt tidskriften. Därför gav vi den också en undertitel. Den heter numera MYNTKONTAKT, Svenska Numismatiska Föreningens tidskrift.

Från och med augustinumret är föreningen ensam ansvarig för MYNTKONTAKTS innehåll. Föreningens ordförande är tidskriftens ansvarige utgivare.

MYNTKONTAKT kommer att representera Svenska Numismatiska Föreningen på tidskriftssidan. Så småningom — förhoppningsvis redan från och med septembernumret — kommer alla föreningsmeddelanden att publiceras i MYNTKONTAKT. Våra läsare kan vara övertygade om att alla ledarartiklar och annat redaktionellt stoff står i samklang med föreningens önskemål och strävanden.

Redaktionen vill försöka att till MYNTKONTAKT knyta så många författare som möjligt för att på det sättet kunna publicera numismatiska artiklar, som är vetenskapligt oklanderliga samtidigt som de är intressanta och givande för läsarna. Det viktigaste för den som vill kalla sig numismatiker är inte att samla föremål — mynt, sedlar eller medaljer. Det är viktigare att först samla kunskaper om föremålen, vare sig dessa ligger i egen samling eller på ett museum. Vi vill försöka intressera våra läsare för samlandet av numismatiska kunskaper.

Vi tänker inte utöva någon censur över våra författares artiklar. Vad vi framför allt syftar till, det är att väcka intresse för numismatik, att få till stånd diskussioner som stimulerar till inhämtande av kunskaper. Författarna skall ha frihet att föra fram sina åsikter, och de får själva stå för dem.

Svenska Numismatiska Föreningen har medlemmar över hela vårt land. Både enskilda och sammanslutningar (ävensom andra juridiska personer) får bli medlemmar i föreningen. Redaktionen tänker låta föreningens medlemmar i skilda delar av landet och alla andra läsare få komma till tals i MYNTKONTAKT. Vi ämnar bland annat berätta om de många betydelsefulla myntsamlingar som finns på olika håll i riket. Vi gör början i augustinumret med en skildring av myntkabinettet i Smålands Museum i Växjö, skriven av denna förnämliga samlings föreståndare Gunnar Sundberg. Därefter följer en skildring av Uppsala Universitets myntkabinett, författad av dess föreståndare Bertil Wærn. Vi skulle vara mycket tacksamma om föreståndarna för landets offentliga myntsamlingar ville hjälpa oss med denna serie. En myntintresserad person, som besöker en främmande ort, vill gärna veta om det finns något av intresse att studera där.

Vi ser också mycket gärna att våra läsare ställer frågor till oss. Vill du ställa en fråga i något speciellt spörsmål, så skriv till MYNTKONTAKTS frågespalt. Om du anser att ett visst numismatiskt ämne bör behandlas i form av en artikel i MYNTKONTAKT, så skicka in ett förslag till redaktionen. Vi vill hjälpa dig, och vi ber dig hjälpa oss.

REDAKTIONEN

Lars O. Lagerqvist

Torgny Lindgren

BRIGIDA och BIRGITTA

AV TORGNY LINDGREN

Irländarna vördar som sitt främsta skyddshelgon den helige *Patrik*, som levde på 400-talet (forskarna är inte helt överens i fråga om hans födelse- och dödsår).

Men nästan lika stor vördnad ägnar irländarna den heliga *Brigit*. Legenderna berättar att hon var född på 450-talet och dog 524. Hennes namn stavas numera i regel *Brigid*; engelsmännen kallar henne *Bride* eller *Bridget*. Enligt legenden grundade hon i Kildare en sammanslutning av kvinnor som ägnade sig åt mission och socialt arbete. *Brigit* räknas därför som initiativtagare till och abbedissa i det första irländska kvinnoklostret. Klostret ägde en lantgård med många kor. *Brigit* skall också ha ägnat sig åt sjukvård bland befolkningen i trakten. Över huvud taget framhåller berättelserna om *Brigit* hennes stora hjälpsamhet mot medmänniskor i andlig och materiell nöd.

Den heliga *Brigits* kult spred sig långt utanför Irland, såväl till England och Skottland som till kontinenten. Även i Sverige var hon känd: en källa i Husaby på Kinnekulles sydsluttning har uppkallats efter henne. *Toni Schmid* publicerade 1943 i *Acta Bollandiana* en artikel om *Brigits* kult i Sverige (*Le culte en Suède de Sainte Brigide l'Irlandaise*); även *Emilia Fogelklou* har skrivit om Irlands *Brigida* i sin bok *Bortom Birgitta* 1941.

Det framgår av *Vitterhetsakademins* utgåva av Sveriges medeltida personnamn att det irländska helgonets namn i och med utbredningen av hennes kult blev ett jämförelsevis ofta förekommande flicknamn i Sverige, dvs den heliga *Brigit* blev dophelgon åt svenska stormäns döttrar. Namnet finns under for-

men *Brigida* antecknat i slutet av 1100-talet: jarlen *Birger Brosas* maka hette så. Men namnet *Brigida* — med betoning på andra stavelsen (*Brigi'da*) — var tydligen svårt att uttala. Genom s k metates, dvs omkastning av två konsonanter, blev det *Birgitta*: så hette exempelvis marsken *Torkel Knutssons* maka. (Vi kan i detta sammanhang nämna andra exempel på metates: *Andreas* blev *Anders*, det latinska *crux*, på engelska *cross*, blev *kors*, *Christina* blev *Kirsten*, *Kerstin*.)

När *Upplandslagmannen Birger Pettersson* och hans maka *Ingeborg Bengtsdotter* lät ge sin äldsta dotter namnet *Birgitta* var detta namn sålunda redan känt i vårt land. Att det svenska helgonet *Birgitta* har fått sitt namn efter det irländska helgonet *Brigit* har framhållits av flera svenska språketenskapsmän (*Adolf Noreen*, *Natanael Beckman*, *Elof Hellquist*), men utanför fackmännens krets träffar vi ibland på den felaktiga uppfattningen att namnet *Birgitta* är en feminisering av faderns namn *Birger*. Påven *Bonifatius IX* skrev in det svenska helgonets namn i kanonisationsbullen den 7 oktober 1391 under formen *Birgitta*; han nämnde i bullen att hon av "vulgares" — dvs på folkspråket — kallades *Brigida*. Det finns emellertid en kortform av namnet *Brigida*: genom sammandragning har detta namn fått formen *Brita*. Och fråga är väl om inte helgonet här hemma i Sverige kallades *Brita*: i äldre svensk litteratur omtalas hon ju ofta som *Sankta Brita*.

Ett helgon skall alltid avbildas med vissa bestämda s k attribut som hänför sig till helgonets liv och verksamhet. Dessa helgonattribut

kan kallas för igenkänningstecken: det är genom attributen som vi ser vilket helgon som är avbildat. En konstnär måste veta vilka attribut det helgon har som han skall avbilda: han har inte rätt att avbilda helgonet utan attribut och givetvis inte heller rätt att "låna" attribut från ett annat helgon.

Brigit avbildas vanligen som abbedissa, stående framför sitt kloster; ibland håller hon klosterkyrkan i handen: det är ett sätt att markera att det är hon som har grundat klostret. Som abbedissa hade hon samma rang som en biskop: därför håller hon en biskopsstav i handen. Bredvid henne brukar en av klostrets kor ligga i gräset. Ibland avbildas hon med ett brinnande ljus i handen: hon låter vaxet från ljuset droppa på sin bara arm. Någon gång avbildas hon med en krona eller ett kronliknande diadem; därigenom markeras hennes härkomst: hon skall nämligen ha varit dotter utom äktenskapet till en irländsk småkonung.

Vi kan här illustrera *Brigits* olika attribut med hjälp av några medaljer.

Den heliga *Birgitta* av *Vadstena* avbildas vanligen såsom mottagande eller nedskrivande sina *Himmelska uppenbarelser*. Beskrivningar av medaljer över vårt svenska helgon *Birgitta* finner vi i *Numismatiska Meddelanden*: i del XVII av *B.E. Hyckert* och *V.E. Lilienberg* samt i del XXIV och i del XXIX av *A. Wahlstedt*. (Se också *N.L. Rasmussen*, *Birgittapenningar*, *Fornvännen* 1942, s. 399 ff, och *T. Lindgren*, *Birgittamedaljer*, *Credo* 1961, s. 57 ff.)

Vi visar här intill några medaljer över den heliga *Birgitta*.

Ill. 1

Äts. *ST BRIGID, PRAY FOR US!* Brigit, stående, med biskopsstav i vänstra handen och högra handen höjd. I bakgrunden klostret och klosterkyrkan samt en betande ko.

Fråns. *ST PATRICK PRAY FOR US!* Patrick, stående, med biskopsstav i vänstra handen; med högra handen fördrivar han en hop ormar från Irland.

Ill. 2

Äts. Samma framställning som på föregående. *STA BIRGITTA ORA PRO NOBIS.* [latin = Heliga Birgitta, bed för oss].

Fråns. *HEILIGE BRIGIDA VEREERD TE OOSTNIEUWERKE BID VOOR ONS.* [flamländska = Heliga Brigida, vördad i Oostnieuwkerke, bed för oss]. — Oostnieuwkerke ligger i den belgiska provinsen West-Vlaanderen.

Ill. 3

STA BRIGITTA O·P·N Brigit, stående, med biskopsstav i vänstra handen; i högra handen håller hon klos-

terkyrkan, som hon grundat. I bakgrunden skogsparti och en av klostrets kor.

Ill. 4

SAINTE BRIGITTE Brigit, bröstbild, diademprydd, med ett brinnande ljus i högra handen.

Ill. 5

STE BRIGITTE Brigit, bröstbild, med ett litet vattenkrus i högra handen. — Framställningen syftar sannolikt på Brigits sociala verksamhet, hennes hjälpsamhet mot medmänniskor i nöd.

Ill. 6

På medaljen ser vi Birgitta mottagande en uppenbarelse; då hon en gång knäböjde framför ett krucifix i kyrkan San Paolo fuori le mura i Rom, fick hon höra krucifixet tala.

Ill. 7

Framställningen på denna medalj förekommer på ett ganska stort antal Birgitta-medaljer: Birgitta sitter i en

stol med högt ryggstöd och skriver ned en uppenbarelse; framför henne står ett krucifix.

Ill. 8

En ganska modern fransk medalj, som visar Birgitta framför ett krucifix; i stående ställning tecknar hon ned en uppenbarelse.

Ill. 9

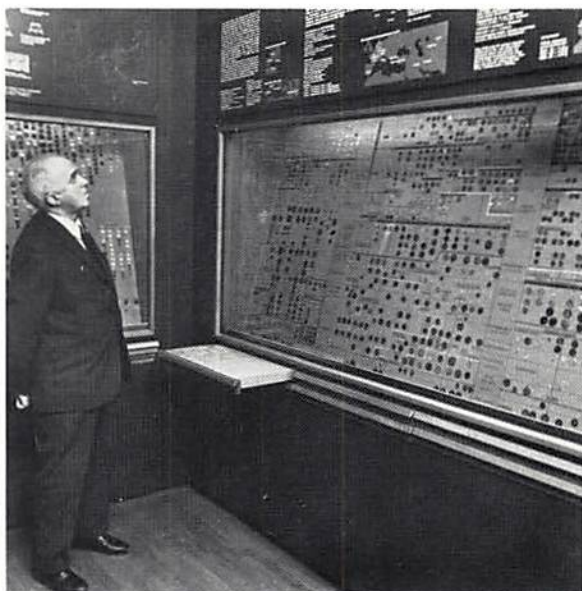
Denna medalj kommer från birgittinklostret Altomünster i Bayern: Birgitta håller i högra handen ett litet kors, birgittinkorset, och i vänstra handen en bok, uppenbarelserna.

Ill. 10

Vår sista medalj kommer från Péruwelz i Belgien. I högra handen håller Birgitta sin penna; i vänstra handen håller hon en vandringsstav; en erinran om hennes många pilgrimsfärder. Nedtill på medaljen ser vi en liten krona: den påminner oss om att Birgitta genom sin mor var släkt med den svenska kungliga familjen, Folkungaättens kungliga gren.

En samlare. Vår avlidne konung, vars förnämliga samlingar av grekiska mynt och renässansmedaljer testamentariskt skänktes till Kungl Myntkabinettet, var alltid nogga med att framhålla: "Jag är inte numismatiker, jag är samlare."
Foto Sören Hallgren, ATA

En numismatiker. Nils Ludvig Rasmusson (1904-73), chef för Kungl Myntkabinettet.
Foto Sören Hallgren, ATA

Numismatik och numismatiker

AV LARS O LAGERQVIST

Ordet *numismatik* kommer av det grekiska *nomisma*, vilket betyder *mynt*; inlånat i latinet heter det *numisma*. Stammen i det grekiska ordet är *nomisma-* och till denna har lagts den vanliga ändelsen *-ik*, som vi känner från många andra begrepp såsom optik, matematik, fysik etc. Egentligen är ordet ett adjektiv, efter vilket grekerna underförstod *tekhne*, dvs *konst* (lära, vetenskap), alltså "den numismatiska konsten". Alla dessa termer togs upp i latinet och har sedan blivit över hela världen accepterade begrepp. Numismatiken är en relativt sen "lära" och uppstod på grund

av den tidiga renässansens intresse för antiken, enkannerligen mynten. Med tiden kom den också att innefatta andra betalningsmedel samt de med mynten besläktade medaljerna, vars ursprung även går tillbaka till renässansen.

Låt oss i detta sammanhang se efter, hur några uppslagsböcker definierar vårt ord! Nordisk Familjeboks berömda 2:a upplaga, band 20 (1914) har en två spalter lång artikel, författad av initiativtagaren till Svenska Numismatiska Föreningen, kammarherre Magnus Lagerberg. Med överhoppande av den språkliga definitionen och vissa

hänvisningar börjar den så här: "*Numismatik*, myntkunskap, d.v.s. kännedomen om mynt, brakteater och medaljer. N. innefattar bestämningen af tidpunkten och präglingsorten, där dessa omständigheter ej äro tydligt angifna, af myntens ursprungliga vikt o. dyl. samt det systematiska ordnandet, eventuellt beskrifvandet af myntsamlingar." Härefter går författaren in på ämnets betydelse för arkeologi och historia, konst och litteratur m m.

Svensk Uppslagsboks 2:a upplaga har i sitt 21:a band (1952) en artikel av dåvarande chefen för Kungl Myntkabinettet, förste antikvarien

Nils Ludvig Rasmusson, som bla skriver: "Numismatik, vetenskapen om mynt men ibland även de med dem i tekniskt avseende förbundna medaljerna. N. har främst till uppgift att utreda myntens historiska betydelse ur olika synpunkter. Då den främsta av dessa sammanhäng-er med myntens ändamål som betalningsmedel och värdemätare, som penning, ingår n. i sin mest vetenskapliga form som del av den allmänna penninghistorien — — —. N. i inskränkt mening, stundom kallad 'deskriptiv n.' (= beskrivande n., min anm.), arbetar med samlande och iordningställande av det numismatiska materialet och med detaljutredningar rörande kronologi, myntorter etc. — — —"

Vår modernaste, mera kortfattade uppslagsbok, Focus, har en mycket kort definition: "Numismatik, läran om mynt och medaljer."

Som vi sett ovan har numismatiken sitt ursprung i renässansen och redan på 1300- och 1400-talen existerade myntsamlingar. Först under 1500-talet uppstod en litteratur i ämnet, till en början endast beskrivande, dvs utgörande illustrerade kataloger över samlingar av främst romerska mynt, med tiden också grekiska. Under 1600- och 1700-talen började samlare och forskare också intressera sig för medeltidens och nyare tidens mynt. Samtidigt blir denna litteratur mera vetenskaplig, dvs sysslar med teorier om mynten, deras utseende, ålder och ursprung. Till denna epok hör i vårt land Elias Brenner, "den svenska numismatikens fader", vars berömda arbete *Thesaurus nummorum sueo-gothicorum* utkom 1691 (andra upplagan 1731). I hans fotspår gick på 1700-talet Carl Reinhold Berch, som emellertid gjorde betydande egna insatser. Från Brenners auktoritet frigjorde sig forskningen i övrigt först under 1800-talet genom bl a Bror Emil Hildebrand och dennes son Hans, bägge riksantikvarier.

Den antika numismatiken fick sin vetenskapliga pionjär i österrikaren Joseph H Eckhel i slutet av 1700-talet; hans uppställning följs i sina huvuddrag ännu i dag. Vad beträffar den europeiska medeltiden lades grunden i 1800-talets början av J F von Mader och J Lelewel. Tidskrifter och årsböcker började utkomma, ofta som organ för nyinstitfödda numismatiska föreningar med uppgift att sammanföra vetenskapsmän

och samlare. Vi skall här inte följa utvecklingen ända fram till våra dagar. I vårt land vill vi dock peka på de insatser som under 1900-talet gjorts inom den medeltida myntforskningen av Bengt Thordeman och Brita Malmer, inom nya tidens mynt- och sedelhistoria av Karl August Wallroth och Torgny Lindgren, på främst medaljområdet av Axel Wahlstedt samt inom snart sagt alla vårt lands numismatiska epoker av T G Appelgren och Nils Ludvig Rasmusson. Härtill kommer ett antal nyttiga översiktsverk och — numera — illustrerade årtalsförteckningar, populära och vetenskapliga uppsatser, avhandlingar m m.

Om vi gör en undersökning av forskarnas väg till numismatiken, finner vi snart att de haft mycket olika utgångspunkter. Somliga har börjat med att bedriva akademiska studier och genom arkeologi, historia, konstvetenskap eller — mera sällan — nationalekonomi och juridik kommit att ägna betalningsmedlen eller medaljerna sin uppmärksamhet; andra åter har börjat som samlare och till en början velat lära sig mera om föremålen i sin samling, varefter de med tiden kommit att göra upptäckter, som de önskat delge andra. Ytterligare kategorier står att finna, t ex kunniga mynthandlare, som känt ett behov av att förse samlare med praktiskt användbar kataloglitteratur.

Vad är nu en numismatiker? Av

såväl historiska som rent praktiska skäl torde framgå, att detta inte är den självklara benämningen på en person, som enbart *samlar* numismatiska objekt. Den som köper 100 rullar frimärken på postverket är inte automatiskt filatelist; den som placerar en "överbliven" miljon kronor i gamla mynt för att skydda sig mot inflation eller den som — i och för sig högst lovligt — tillbringar sin kväll med att lägga 1900-talsmynt, tagna ur växelkassor, i långa årtals- och variantserier, är inte nödvändigtvis numismatiker. Det är inget fel på att vara enbart *myntsamlare*! Låt oss använda orden *numismatik* och *numismatiker* där de hör hemma, enligt definitionen ovan, dvs för att beteckna *läran om* och *utforskandet av* dessa objekt — de må befinna sig i den egna samlingen, i andras eller i myntkabinetten. Denna uppmaning är inte något utslag av lärdomshög-färd — man kan vara amatör (ett fint ord, som inte skall nedvärderas) och utövande numismatiker — utan den härrör från en önskan att hyfsa begreppen och att hindra den urvattning av begrepp, som vi ser så många andra exempel på. Låt oss slippa denna utveckling, annars hamnar vi i den situationen, att vi måste börja ge orden numismatik och numismatiker beskrivande attribut! För att inte tala om, att mycket få svenskar utanför samlarkretsarna och universiteten vet, vad numismatik är för något.

En samlare och numismatiker. Direktör Bertel Tingström, som både samlar och skriver om svenska mynt.

Wexiö Gymnasii Myntkabinett

- dess historia och dess situation i dag

Av GUNNAR SUNDBERG

Vid en del gamla svenska gymnasier finns — eller har åtminstone funnits — mynt- och medaljsamlingar. De flesta av dem grundades troligen under senare delen av 1700-talet, en del måhända senare, som ett uttryck för upplysningstidens försök att modernisera undervisningen i skolan, i t. ex. ämnena geografi, språk och historia, kanske framför allt svensk historia: trots upplysningens internationella inriktning är ett drag av patriotism påfallande, märkbar t. ex. under Gustav III:s tid. Ibland sammanfördes för övrigt några mynt och medaljer med t. ex. stenyxor och andra fornfynd, ett par uppstoppade fåglar och några konserverade ödlor och ormar till vad som kallades kuriosakabinett.

I Växjö grundades ett gymnasie-myntkabinett 1792 genom en anonym donation, som togs om hand och främjades av den kraftfulle eforus Olof Wallquist, som vid 32 års ålder hade blivit biskop 1787. Med stor energi förmådde Wallquist under sina många resor inom och utom stiftet lärare, präster och "ståndspersoner" till en offervillighet, som på några få år sammanbragte flera hundra mynt och medaljer. När den 16-årige kung Gustav IV Adolf 1795 i sällskap med hertigen-regenten Karl, sedermera Karl XIII, besökte Växjö och stadens sevärdheter skulle förevisas, besågs också myntkabinettet, något som resulterade i ett kungligt brev, där varmt erkännande uttalades över Wallquists "berömliga nit för litteraturen och undervisningsverket".

1798 följde den största donationen i myntkabinettets historia, då före landshövdingen i Kronobergs län Georg Henrik Falkenberg donerade inte mindre än 570 mynt och medaljer, varav ett par dussin i guld — däribland Karl IX:s 5 mark klippling 1611 — och 38 svenska riksdalrar, med alla regenter representerade, Kristina även av dubbelriksdalern 1645. Av denna förnämliga donation återstår tyvärr numera endast några få föremål, främst några sedlar. Orsaken härtill är att svåra stölder drabbade myntkabinettet: två gymnasister lyckades 1803 formligen plundra samlingarna.

Det hade väl varit nästan naturligt om Wexiö gymnasii myntkabinettets historia därmed skulle ha varit avslutad efter föga mer än ett årtionde, en intressant och en smula vemodig episod i en svensk lands-

ortsstads kulturhistoria. Men det märkliga är, att en restaurering och därtill en snabb sådan visade sig möjlig att genomföra. Detta skedde framför allt genom Wallquists efterträdare som stiftschef och eforus Ludvig Mörner. Denne brukar bedömas som tillbakadragen och blid, men han hade både intresse och kraft att för myntkabinettets del sätta igång med ett återuppbyggnadsarbete, som på den korta tiden av sju år skapade en ny samling, som torde kunna mäta sig med den som funnits före stölderna.

Från 1811 råder emellertid i myntkabinettets historia en sju decennier lång period, som klart skiljer sig från de händelserika första årtiondena. Tiden ända fram till 1881 innebär nästan ett stillastående, då under många år inte ett enda föremål tillfogas samlingarna genom gåva eller köp. Esaías Tegnér's biskopstid 1825-46 utgör härvidlag inget undantag. Halvt glömda låg mynten och medaljerna i sina skåp i domkyrkotornet, där de ända från 1790-talet förvarats. I mitten av 1800-talet, troligen 1864, har emellertid en förflyttning ägt rum till det karolinska gymnasiehuset vid domkyrkan. Detta skedde i samband med bibliotekets flyttning — myntkabinettet räknades ända till 1916 som ett annex till biblioteket, ett förhållande som för övrigt synes ha gällt också vid andra gymnasie-myntkabinett. Ganska karakteristiskt är även, att man under hela denna tid inte försöker åstadkomma någon form av utställning och att mynten och medaljerna föga synes ha utnyttjats i undervisningen.

Men år 1881 förordnades till myntkabinettets föreståndare lektorn i latin och grekiska Samuel Edvard Melander. Därmed fick institutionen för första gången en föreståndare av stora mått och inträdde i en lysande period. Melander utverkade åt myntkabinettet anslag ur läroverkets materialkassa med 200 kr per år — ett med hänsyn till tidens penningvärde och dåvarande myntpriser betydande belopp. Dessutom tillsköt Melander under alla åren av sitt förvalterskap medel ur egen ficka: hans donationer uppgår till nästan lika stora belopp som anslagen och antalet av honom skänkta föremål överstiger tusentalet, bland vilka märkes åtskilliga svenska storvalörer.

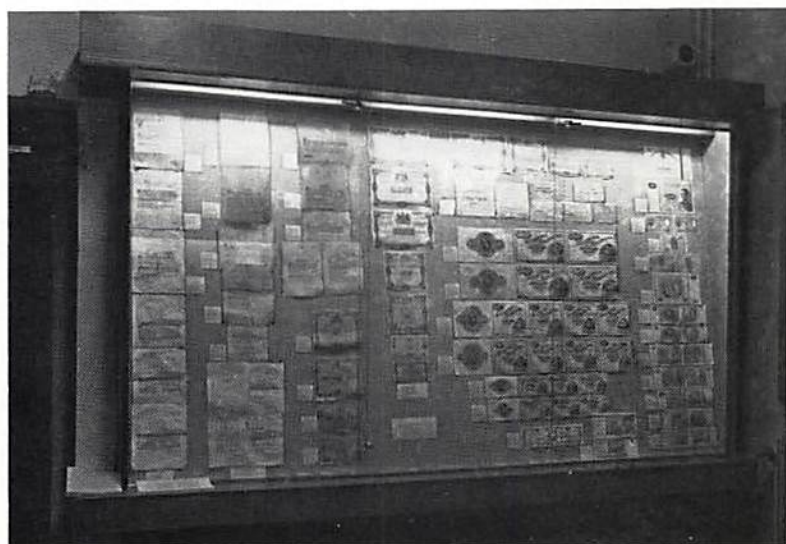
Viktigt är naturligtvis också, att

Melander i den läroverksbyggnad, som togs i bruk 1889, för myntkabinettet fick disponera en hel lärosal, varigenom samlingarna fick en framskjuten plats. Många donationer, från kolleger och lärjungar liksom från allmänheten, kom till stånd, en katalog över det svenska myntbeståndet skrevs. Det bör för övrigt också nämnas, att under en tid, då gångbara mynt gärna av numismatikerna förbisågs eller rent av föraktades, skänkte Melander år efter år sin tids cirkulerade mynt, vilket skapat den vackra Oskar II-avdelningen i Wexjö gymnasii myntkabinett.

Melanders föreståndartid slutade i en tragedi. I april 1907 — två år innan han uppnådde pensionsåldern — fick Melander besked, att myntkabinettets rum från och med höstterminen skulle disponeras för naturvetenskapernas behov. Melander begärde omedelbart avsked som myntkabinettets föreståndare: att det skedde i vredesmod och bitterhet är helt klart. Rektor, naturvetaren Josephson, synes ha haft föga förståelse för numismatik. Melander å sin sida förstod inte den framträngande reallinjens ofrånkomliga krav och uppfattade det som skedde som ett underskattande av den gärning han i över 25 år utfört i myntkabinettet.

Samlingarna packades ned och lades in i skåp i läroverkets arkiv. Två omständigheter gjorde dock, att inpackningsskedet ej kom att vara alltför länge. Den ena var en ny rektors, Gustaf Ernst, tillträde 1910 och därmed från läroverkets ledning en mera förstående syn på myntkabinettets betydelse. Den andra var, att till Växjö läroverk 1915 hade knutits adjunkt Hilding Rundquist, som året därefter tog sig an kabinettet.

Rundquist är den som jämte Melander bytt mest för myntkabinettet i Växjö, trots att han under sin långa föreståndartid, nästan 49 år, hade att arbeta under kärvarer villkor än sin företrädare. Under de första årtiondena under Rundquists tid disponerade myntkabinettet ett litet fönsterlöst källarum, föga lämpat för utställning. Bättre blev det naturligtvis från 1935, då gymnasiets samling, efter sammanförande med Smålands Museums betydligt mindre, deponerades på museet och fick sin egen visningssal, men inte ens då kan de yttre vill-

koren mäta sig med dem som rådde under Melanders tid. Att notera är också, att Rundquist alltid fick räkna med knappa, sporadiska anslag, långa tider inga alls. Och ändå kunde antalet originalföremål tredubblas under Rundquists tid, från drygt 8.000 1916 till nära 25.000 1965, låt vara att kvaliteten ej steg så som kvantiteten. Med sin imponerande lärdom — han var adjunkt i modersmålet, historia och geografi — kunde Rundquist anknyta till numismatikens domäner och få många att bli intresserade av mynt och medaljer och erhålla många donationer. Den mest betydande donationen Rundquist hade glädjen att mottaga är en postum donation från sångerskan Kristina Nilsson,

grevinna de Casa Miranda, 1924 — den omfattade drygt 130 föremål, varav 61 i guld. Rundquist var också själv en stor donator, främst av romerska mynt.

Omedelbart efter sitt omhändertagande av myntkabinettet började Rundquist ett katalogiseringsarbete, en jätteuppgift, som kom att sträcka sig över nästan två decennier och krävde ett sällsynt uppbåd av intresse, uthållighet och krafter. Allt gjordes ju på fritid. Själv realstudent lärde han sig att behärska inskrifter inte bara på t. ex. latin, grekiska och ryska utan också på en rad österländska språk. 1935 utgavs av trycket det fjärde och sista häftet av "Förteckning över Växjö högre allmänna läroverks mynt- och medalj-

samling" (dock är endast mynten här förtecknade och beskrivna), ett arbete som naturligtvis numera i vissa avseenden är föråldrat men som fortfarande är den enda katalogen på svenska över en helavärlden-samling av betydelse. I första häftet skildras också myntkabinettets historia, byggd på ingående forskningar. På denna historik bygger nästan allt vad som i föreliggande artikel sägs om tiden före Rundquists föreståndarskap. Efter katalogens färdigtryckande fortsatte Rundquist under hela 30 år sitt noggranna katalogiseringsarbete i det han fortlöpande införde alla nyttillskott i handskrivna kataloger.

Melanders vård av myntkabinettet slutade tragiskt, så ock Rund-

quists. Ett par månader före Rundquists bortgång 1965 konstaterades nämligen svåra stölder, som dock icke gällde utställningsföremålen men mycket oturligt drabbade myntkabinettet innan planerade säkerhetsåtgärder hunnit genomföras.

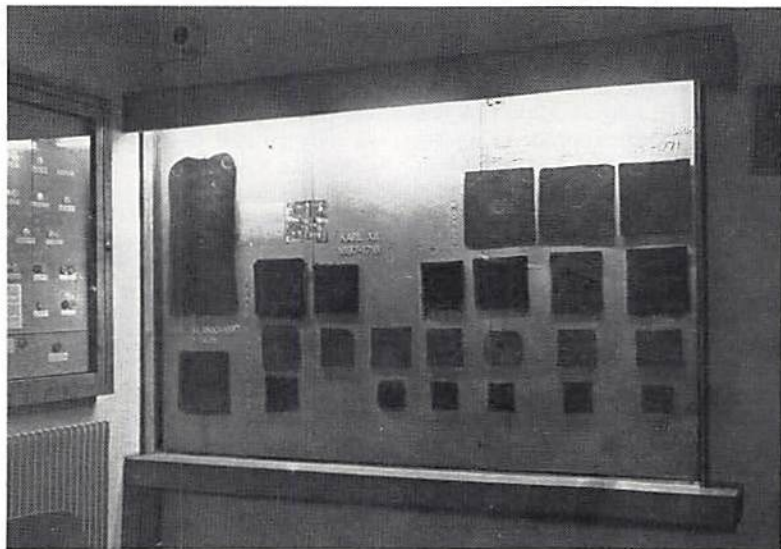
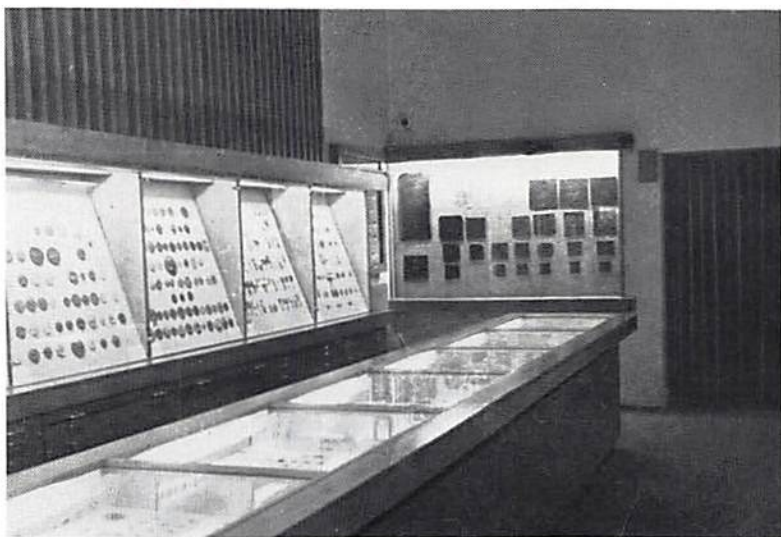
Följden av stölderna blev, att hela materialet packades ned och planering för en helt ny visnings-sal börjades. Först i maj 1971 kunde det nya myntkabinettet öppnas. Där demonstreras i betydligt större lokal än tidigare och på ett överskådligt sätt svensk mynt-, sedel- och medaljhistoria, i mindre montrar dessutom t.ex. antika mynt, kastmynt och Kristina Nilssons donation. Inför nyöppnandet kunde en kraftig upprustning företagas av sedelbe-

ståndet, vilket förut varit i klart underläge i förhållande till övriga avdelningar. Detta kunde ske dels genom välvillig deposition från Sveriges Riksbanks dubblett-samling, dels genom köp och donationer. Bland övriga donationer inför nyöppnandet bör framför allt nämnas den av en stor kollektion svenska belöningsmedaljer.

Siffror säger förvisso inte allt men en del. Gymnasiemyntkabinettet i Växjö omfattar nu ca 4.000 svenska metallmynt, varav nästan 200 riksdalrar och nära 100 plåtmynt. Av medaljer finns uppåt 3.000, av guldföremål ungefär 200. Över 1.000 donatorer finns registrerade. Allt som allt redovisas nu 35.000 originalföremål, av vilka lite mer än en tiondedel är utställd. Efter stölderna 1965 har omfattande säkerhetsåtgärder vidtagits, bland annat så sent som i år (1977). Modernt tjuvlarm, direktkopplat till polisen, har installerats, liksom speciellt känsligt vibrationslarm. Bankvalvsdörr och kraftiga galler finns också på plats. Objudna gäster göra sig sålunda icke besvär, andra är mycket välkomna. Myntkabinettet, som är inrymt i Smålands Museum — jfr ovan! — är utom lördagar öppet på museets gångse öppettider. Besök på andra tider kan som regel ordnas. Välkommen till Växjö!

★

Mynt- och medaljsamlingar vid gamla svenska gymnasier torde finnas eller ha funnits i åtminstone ett dussin landsortsstäder. De flestas historia är okänd, i varje fall förefaller den ej publicerad. Detsamma gäller dessa myntkabinettets nuvarande situation. Här föreligger onekligen både allmänt kulturhistoriskt och numismatiskt sett en forskningsuppgift. Den som skriver detta vore synnerligen tacksam för alla slag av underrättelser om gamla svenska läroverks myntkabinett: om — och i så fall var — vederbörande institutioners historia är skildrad, om kataloger finns utgivna — och i så fall var dessa kan förvävas eller lånas, om samlingarna nu finns utställda eller om de är arkiverade eller införlivade med andra samlingar, t.ex. museers, vem som nu är ansvarig för vederbörande skolmyntkabinett etc. Alla uppgifter om svenska gymnasie-myntkabinett mottages och vidarebefordras till förf. av MYNTKONTAKTS redaktion.

Reseledaren Peter Berghaus är professor i numismatik och chef för museet för konst och kulturhistoria i Münster i Westfalen. Hans specialitet är tyska medeltidsmynt och som kännare härav har han praktiskt taget varje år forskat någon tid bland svenska samlingar, främst dem i Kungl. Myntkabinettet i Stockholm.

Inspirerade genom åtskilliga föredrag om medeltidens mynthistoria företog i mitten av juni ett antal myntintresserade från Westfalen en studieresa till Sverige. Bland deltagarna fanns även museifolk. Gotland och dess mynthistoria omkring vikingatiden stod i centrum för intresset. Undertecknad var reseledare. Den 11 juni började resan med 32 deltagare i Münster. Första resmål var Lübeck, centralorten i den gamla Hansan. Sevärt i Lübeck var rådhuset, domkyrkan, Mariakyrkan och Helgeandsjukhuset. Från Travemünde gick färden till Trelleborg med färja. Buss hade vi med oss från Tyskland. I Skåne såg vi den stora skeppssättningen vid Käseberga från vikingatiden, Glimmingehus (byggt 1499), Järrestad med hällristningar från bronsåldern, Kristianopel som en gång var dansk fästning (strax öster om Karlskrona) och Kalmar slott. Till Visby for vi över Oskarshamn.

I Visby mötte en gammal bekant till gruppen, Bertel Tingström från Uppsala. Programmet började med en promenad i staden, där den medeltida muren, domkyrkan (under Hansatiden Lübeckarnas egen kyrka) och kyrko ruinerna gjorde djupt intryck. I Gotlands fornsal mötte landsantikvarien doktor Gunnar Svahnström. Här intresserade bildstenarna, medeltidskonsten och minnena från valdemarslaget 1361 men naturligtvis främst skattkammaren med myntfynden.

Tre dagar tillbringade vi på Gotland. Vi besåg ett flertal kyrkor, bronsåldersrösen och flera friluftsmuseer. Deltagarna erinrar sig gärna mötet med Karl-Erik Calamnius i Stenkyrka, riksantikvarieämbetets ombud, som visade Sveriges största vikingatida gravfält på sin egen mark.

Resan gick vidare till Stockholm och Statens Historiska Museum. Efter besök på avdelningen för

Med numismatiker från Westfalen på Gotland

vikingaskatter samt fynden från Birka och Helgö hälsade chefen för Kungl. Myntkabinettet docent Brita Malmer välkommen. Permanentutställningen av mynten imponerade genom sin överskådlighet. Den tillfälliga utställningen över franska mynt visades av jur. dr Ernst Nathorst-Böös. Vi fick också tillfälle att se på ett just inkommet fynd från omkring 1050 med många tyska mynt. Fyndet hade gjorts i Mora och demonstrerades av Kenneth Jonsson.

I Uppsala mötte på Universitetsbiblioteket bibliotekarie Bertil Wærn och Bertel Tingström. Silverbibeln, Codex argenteus, uni-

versitetets myntkabinett och det av Gustav II Adolf i Augsburg emottagna «kuriosaskåpet» besågs. Efter en tur till Gamla Uppsala gick färden åter söderut. Vi beundrade runstenen vid Jäder, hällristningarna vid Himmelstalund vid Norrköping, den heliga Birgittas kyrka i Vadstena och domen i Lund.

Vi var hemma den 18 juni i Münster igen. Myntvännerna i Westfalen har upplevt något stort. Vi har både mött mänsklig värme och fått ta del av mycken gemensam kulturhistoria. Den resan glömmet vi inte.

Peter Berghaus

Militär sedelutgivning i Göteborg

Ett hittills obeaktat slag av «valutor»

Av TORGN Y LINDGREN

På 1760-talet rådde det av olika anledningar brist på kopparskiljemynt i allmänna rörelsen i Sverige. För att reda sig ur de besvärligheter, som uppstod genom denna brist, började många handlare i södra Sverige med ett slags privat sedelutgivning: de utfärdade nämligen anvisningar på mycket små belopp, »i brist af lös mynt», som det heter i en sådan anvisning.

Valutor, eller rättare sagt *valuter*, var den samtida benämningen på detta slags anvisningar: genom en kungl. förordning den 22 oktober 1766 förbjöds enskilda personer att ge ut »trykte och skrifne Sedlar, innehållande et wist öretal i Silfwermynt, hwilka uti handel och köpenskap under namn af *Valuter* äro gångbare»; de som bröt mot detta förbud skulle straffas som falskmyntare.

Det är förklarligt, att det just var handlare, som ställde ut sådana valutor: de fick ju i sin dagliga gärning erfara olägenhet genom

bristen på växelmynt. Det var väl närmast för att kontrahenterna skulle »komma isär» vid växling, som valutorna gavs ut.

Även statliga organ hade kännning av skiljemyntsbristen och kunde bli tvungna att anlita utvägen att ge ut valutor.

Sålunda kan vi i »Bihang af Göteborgska Magasinet» nr 4 för den 22 januari 1763 under »Kundgörelser» läsa följande meddelande:

Öfwerstens och Riddarens, Högwälb. Herr Wolfraths, utgifne små valuter och reverser, från 1 Dal. til 3 öre S:mt, inlösas av Herr Capitainen och Riddaren Hestesko, til och inom den 15 Februarii.

I nästa nummer av tidningen, nr 5 för den 29 januari 1763, finner vi en längre redogörelse för dessa valutor:

I brist af skilje-mynt, har Herr Öfwersten och Riddaren v. Wolfrath låtet trycka små valuter eller reverser med sit namn under, de

högste til 1 Dal. S:mt, och de minste til 3 öre i samma mynt, at allenast inom fästningen validera och tjena manskapet. Men som emot förmodan några af dessa valuter til 43 Daler kommet utur fästningen och i andra händer: så täckas innehafwarne däräf med aldräförsta, och sist inom den 15 Februarii, dem til Herr Capitainen och Riddaren Hestesko lefwerera, som allesamman genast inlöser; men ej efter den tiden.

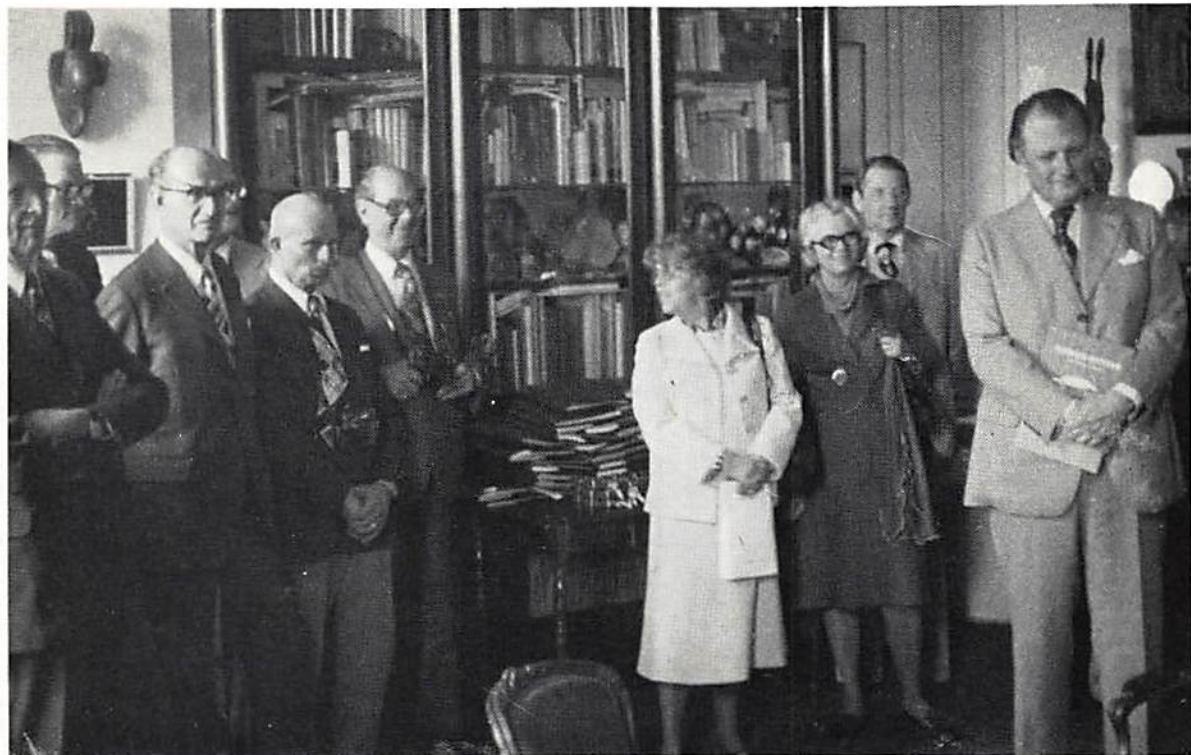
Den som utfärdade ifrågavarande valutor, var översten Baltzar Filip von Wolffradt (eller Wulf-rath), f. 1712, d. 1784; RSO 1748, överste i armén 1760, överstelöjtnant vid Hessensteinska regementet och kommandant på Nya Älvsborg samma år. Valutorna skulle inlösas av kaptenen Carl Hästesko af Målagård, f. 1717, d. 1789; RSO 1755, kapten vid Hessensteinska regementet 1757. — Hessensteinska regementet kallades så efter sin chef, riksgreven Karl Eduard von Hessenstein (son till kung Fredrik I av Sverige och fröken Hedvig Taube), f. 1738, d. 1769, som 1747 — vid *nio* års ålder! — blev överste för ett värvat infanteriregemente (garnisonsregementet i Göteborg) och kommandant i Göteborg.

I det sist återgivna meddelandet heter det uttryckligen, att dessa valutor skulle »allenast inom fästningen validera». Så var emellertid uppenbarligen inte avsikten med några andra valutor, som omnämnes i tidningen längre fram samma år.

I »Bihang af Göteborgska Magasinet» nr 26 för den 25 juni 1763 kan vi under »Kundgörelser» läsa följande meddelande:

Kongl. Hessensteinska wärfwade Regimentet låter härefter utgifwa små trykte reverser, på 2, 3, 4, 6 och 16 öre S:mt, egenhändigt underskrifne af Herrar Capitainer och Riddarne Utter och Hestesko, hwilka wid slutet af hwar månad inlösas, äfwensom nya för följande månaden utgifwas, så at de, som låta manskapet för desse sedlar få, hwad til nödortften hörer, skola wara säkre om sin riktiga betalning. Imedlertid täckas de, som samme sedlar emottaga, tilse, at de åtminstone hafwa en Daler S:mt at fordra, när sedlarne til inlösen uptes.

(Forts på sid 28)

Några av deltagarna på Myntverket i Paris lyssnar på myntdirektör Pierre Dehay. Foto Rune Rodeham.

SNF:s Paris- resa

Den 24—30 april 1977 hade Svenska Numismatiska Föreningen ordnat en gruppresa till Paris, i vilken 47 medlemmar deltog — ett verkligt rekord för föreningens utlandsresor, som tidigare gått till Berlin och Dresden, Leningrad, London och Wien. De praktiska arrangemangen sköttes av Trivselresor, men uppläggningsen av museibesöken och några av utflykterna hade handlagts av Lars O. Lagerqvist och Madeleine Greijer, som också fungerade som reseledare för den numismatiska gruppen.

Ankomstdagen, som var en söndag, ägnades åt en rundtur i Paris med besök på bl. a. Louvren, där Lagerqvist visade de franska kronjuvelerna — Ludvig XV:s kungskrona, Napoleons kejsarkrona (mycket ful) m. m.

La Monnaie

På måndagen hade gruppen inbjudits till ett grundligt besök på det franska myntverket i dess vackra palats från slutet av Ludvig XV:s regering (grundstenen lades 1771) på vänstra Seine-stranden. Här befinner sig alltså administrationen, den konstnärliga verksamhe-

ten (ateljéerna), medaljpräglingsen samt tillverkningen av samlarmynt (den ordinarie myntpräglingsen flyttade för några år sedan till en fabrik nära Bordeaux). Härtill kommer Musée Monétaire (Myntmuseet) med dess samlingar och magnifika utställningslokaler en trappa upp — och vilken trappa! — i palatsdelen. Eleganta butikslokaler för samlare av medaljer och nyutkomna mynt är belägna med ingång mittemot paradtrappan.

Byggnaderna och verksamheten i dem visades med stor grundlighet av en intendent från Musée Monétaire. Vi fick ingående studera såväl mynt- som medaljtillverkningen, bese gamla maskiner och besöka ateljéerna, där chefsgravören monsieur Rousseau och hans kolleger tog emot oss. Åtskillig gravering för hand sker alltjämt. Myntverket har en egen samlarklubb och ger ut en mycket gedigen skrift med rikt illustrerade artiklar om mynt och medaljer. Medaljproduktionen för samlare såväl som för beställare är mycket stor och överträffar flera gånger vad som ges ut i Sverige av alla privata tillverkare och myntverket i Eskilstuna tillsammans. Vid vårt besök i

Medalj präglad till SNF:s besök på La Monnaie; åtsidan från 1700-talets slut, men nya stamper.

Hertig Karls Stockholms-daler 1596. Endast ett ytterligare ex. (i Eremitaget, Leningrad) är känt. Cabinet des Médailles, Paris.

En unik medalj från 1600-talet, gjuten i brons av okänd konstnär och föreställande Erik XIV. Cabinet des Médailles, Paris.

försäljningen inhandlades åtskilliga medaljer och böcker. Medaljer över S:ta Birgitta av Vadstena och hennes äldre namne, S:ta Brigida av Irland, behandlas i en särskild artikel (s. 000).

Efter rundvandringen mottogs delegationen av myntdirektör Pierre Dehaye i dennes ståtliga arbetsrum och alla erhöll en stor mapp, innehållande diverse trycksaker, bl. a. exempel på de vackra kataloger som ges ut vid de flera gånger om året förekommande tillfälliga utställningarna. Därtill överlämnades en särskild besöksmedalj (se bild) med La Monnaie på 1700-talet som åtsidesmotiv. Till sist serverades champagne och andra goda drycker i utställningslokaler, varvid det gavs tillfälle att ställa frågor till närvarande representanter för personalen.

Cabinet des Médailles

Tisdagen ägnades åt det statliga franska myntkabinettet, Cabinet des Médailles, beläget i Bibliothèque Nationale (Nationalbiblioteket) vid rue Richelieu, nära Palais Royal. Här bosatte sig i slutet av 1640-talet Frankrikes regent kardinal Mazarin för att ha nära till änkedrottningen (som han troligen hade förmått sig med; han var inte prästvigd) och den minderårige Ludvig XIV. Han lät uppföra ett stort galleri för sitt bibliotek och sina konstsamlingar samt en bostad utmed rue Richelieu. Efter skiftande öden — bl. a. bodde finansmannen och sedelutgivaren Law där 1717—19 — installerade Ludvig XV det kungliga biblioteket i dessa lokaler (1724) och några år senare (1733) sitt myntkabinett (Cabinet des Médailles — på äldre franska betyder «médaille» såväl mynt som medalj). I den nedre delen av Mazarins f. d. galleri hade Börsen lokaler till 1793. De kungliga attributen i institutionernas namn föll bort efter revolutionen, men såväl bok- som myntsamlingarna leder sitt ursprung tillbaka till Bourbonerna. Moderniseringar och ombyggnader påbörjades 1854 och var avslutade först efter 2:a världskriget. Just nu pågår reparationer av Myntkabinettet och utställningarna är stängda för en behövlig modernisering.

Chef för Cabinet des Médailles (conservateur-en-chef) är Madame

Hélène Nicolet, som tog emot den stora skaran med någon oro eftersom ombyggnaderna gör det omöjligt att visa runt större grupper. Allt ordnade sig emellertid till det bästa; hon själv och två medarbetare lotsade smågrupper om 15 personer genom en av läsesalarna och uppför trånga spiraltrappor till Myntkabinetets ståtliga tjänstelokaler, höga i tak, boiserade och prydda med stora porträtt av bl. a. Ludvig XIV—XVI. Från de gamla samlingarna ingår ett stort antal antika gemmer, graverade stenar, miniatyrporträtt och smycken, som vi kunde beundra. Senare under veckan ordnades återbesök för specialintresserade och sålunda genomgicks av olika grupper bl. a. de svenska mynten och medaljerna, ryska mynt m. m. Några sedlar finns ej i Cabinet des Médailles, utan man hänvisade till Banque de France.

I en specialartikel kommer Bjärne Ahlström och Bengt Hemmingsson att presentera några unika

svenska mynt, som påträffades i samlingarna. Här skall endast några förnämliga rariteter nämnas: 2 öre klipping 1563, Vadstena 2 mark klipping 1568, 1 mark 1575, ½ daler 1594, hertig Karls daler 1596 (hittills bara känd i Eremitaget, se bild), hertig Johans 4 mark 1613 och dito 1617, 1 mark 1616, den s. k. 8 mark (2 rdr) 1649, 4 mark 1646, en 8 daler smt (plåtmynt) 1660 från Karl XI, båda riksdalarna 1707 (med och utan peruk). Medaljsamlingen innehöll åtskilligt av intresse och kvaliteten var genomgående häpnadsväckande hög; man får förmoda, att många utgjort kungliga gåvor, levererade praktiskt taget direkt från vårt myntverk i Stockholm. Där emot var antalet exemplar i guld obetydligt; på detta område är det Wienska myntkabinetet oöverträffat, som vi kunde konstatera hösten 1976. Förmodligen får detta förhållande skyllas på franska revolutionen, då många guldoobjekt smältes ner i samband med att re-

publiken beslagtog de kungliga samlingarna. Här avbildas en unik bronsmedalj över Erik XIV, känd redan av Bror Emil Hildebrand (1873). Han daterar den till 1600-talet. Konstnären är okänd, likaså var och av vem den gjutits. Förhoppningsvis skall vi senare återkomma till denna medalj i en särskild uppsats i MYNTKONTAKT.

Följande dagar

Under resten av veckan besöktes olika mynthandlare — några «fynd» gjordes, men priserna var vanligen mycket höga. En rundvandring till bl. a. Cité gjordes under Lagerqvists ledning, tyvärr under en endagsstrejk, varför Conciergeriet — där det medeltida myntverket låg — var stängt. Bland utflykterna märktes bussresor till Versailles och till slott i Loiredalen. Sista dagen fördes numismatikerna av färdledaren till de franska kungagravarna i S:t Denis.

LLt

FRÅGESPALTEN

Om du vill göra en fråga om ett mynt eller något annat föremål i din egen eller någon annans samling eller du vill diskutera någon uppgift i den numismatiska litteraturen, så skriv till MYNTKONTAKTS FRÅGESPALT.

Skicka gärna med ett tydligt foto av föremålet. Avritningar, blyerts-kalkeringar och sådant duger inte.

Men skicka inte in frågor rörande samlarvärdet på dina föremål. Frågor om värdet besvaras inte; det finns god litteratur att konsultera.

Skriv helst på maskin och bara på en sida av papperet. Underteckna med namn och adress; anonyma brev publiceras inte.

★

Tunna mynt — ett svar

I MYNTKONTAKT 1977/5 talar Rudolf Björling om att han äger en tunn 1-krona 1973 utan refflad rand och hänvisar till att det i 1977/4 om-

talas en tunn 5-krona. Nu måste ett sådant mynt företes i original för att orsaken skall kunna klargöras, eftersom det kan finnas flera förklaringar. Myntet kan ha behandlats med syra och randreflingen filats bort — då är det åverkan. Det kan ha fastnat ovanför präglingsringen vid tillverkningen på Myntverket (sådana fall är kända) och i så fall "flyter" randen ut och refflorna uteblir. I några få fall har plattar (myntämnen) hoppat över från en annan maskin vid tillverkningen i gamla lokalen på Kungsholmen i Stockholm och om den är mindre blir myntet tunnare och randreflingen "tar" inte. Dessutom förekommer fall av mynt med för stor diameter och för tunn platt, åstadkomna genom att någon presat dem emellan två blyplattor under stort tryck. Det har givetvis inte skett på Myntverket. I så fall väger de lika mycket som ett normalstort mynt. Vi måste alltså få se sådana kuriosa för att kunna svara. T.Aqt.

Barbariska denarefterbildningar

I Lars Lagerqvists bok «Svenska mynt under vikingatid och medeltid samt gotländska mynt» skriver denne på sidan 3 «Några barbariska denarefterbildningar är kända, möjligen tillkomna på Gotland» och på sid. 4 fig. 4 finns en barbariserad imitation av en Markus Aurelius-denar avbildad.

Jag skulle vilja veta lite mer om dessa, sannolikheten för att de är svenska präglingar, vilka kejsare och typer som finnes representerade och ungefär hur många mynt som är funna.

Anders Frösell, Järfälla.

Svar:

Lennart Lind vid Kungl Myntkabinetet meddelar, att han inte tror på en efterprägling av romerska denarer på svenska fastlandet eller Gotland.

Han skall i en artikel i nästa nummer närmare berätta om importen av romerska silvermynt till vårt land.

Anders Frösells ytterligare tre frågor kommer att besvaras i ett senare nummer av MYNTKONTAKT.

Red.

Nordisk Numismatisk Unions möte i Malmö

maj 1977

För läsare som icke känner till denna sammanslutning av numismatiska föreningar orienteras först om att unionen grundades 1936. Dess medlemmar är idag desamma som då, nämligen Dansk Numismatisk Forening, Norsk Numismatisk Forening, Numismatiska Föreningen i Åbo, Skånes Numismatiska Förening, Numismatiska Föreningen i Finland och Svenska Numismatiska Föreningen. Dessutom tillhör de statliga myntkabinetterna i Köpenhamn, Oslo, Helsingfors och Stockholm unionen. Unionen utger ett medlemsblad med hittills 10 nummer pr år samt Nordisk Numismatisk Årsskrift alltsedan 1936. Genom medlemskap i någon av de ovannämnda

föreningarna erhålles publikationerna gratis. Från 1978 gäller beträffande medlemsbladet andra regler, varom mera nedan.

Unionens styrelse inkallas varannat år, och i år (1977) var det Skånes tur att hålla mötet. I allt möttes inemot 30 delegater i Malmö lördagen den 14 maj. Representanter för SNF var dess ordförande Lars O. Lagerqvist och styrelsemedlemmen Bertel Tingström, Uppsala, samt fru Madeleine Greijer som observatör. Mötet leddes av Skåneföreningens ordförande Allan Hansson. Efter genomgång av unionsfondens räkenskaper diskuterades ingående unionens stadgar. Det skulle föra för långt att här i detalj redogöra

för ändringsförslagen. De gällde emellertid frågan om hur rösterna skall räknas samt om utvidgning av unionen genom anslutning av nya föreningar. Det sistnämnda (nya föreningar) är nu möjligt genom beslut vid mötet.

Unionen utger också en årskrift. Den har till och med 1972 kunnat utges varje år, men 1973 och 1974 i en dubbelårgång. Samma blir förhållandet för 1975 och 1976. Den beräknas kunna utsändas i höst till samtliga medlemmar i unionens föreningar. Tyvärr har kostnaderna stigit så avsevärt att man för 1977 och framåt måste söka nya vägar att finansiera årskriften.

Vid mötet uppsade SNF prenumerationen på medlemsbladet, något som SNF:s styrelse redan beslutat om och aviserat unionen om. Kritiken mot medlemsbladet var riktad mot innehållet, som till 50 % består av auktionslistor för föreningarna i Danmark och Norge, samt mot tiden mellan manuskriptdatum och färdigt tryck, minst sex veckor. SNF anser icke priset motivera en fortsatt prenumeration, isynnerhet som redaktionen icke gjort något åt att genom annonsintäkter eller modernare och billigare tryck förändra bladets ekonomi. Kritiken mot medlemsbladet togs från svensk sida upp redan för mer än 25 år sedan utan resultat. (SNF:s styrelse uppsade prenumerationen med utgången av 1977 under förutsättning att föreningens årsmöte 2 juni bekräftade detta. Så skedde också. Till årsmötet förelåg meddelande om att 184 st medlemmar av 1.500 frivilligt önskade fortsätta att prenumerera mot en kostnad av ca 20 kr per år.)

Det är alltid roligt att träffa gamla vänner och även om enskilda har helt olika åsikter i en del frågor är det det numismatiska intresset som förenar. Mötets yttre ram var utomordentlig med lunch på lördagen i Kockska huset. Tavlans på huset anger att här bodde myntmästaren och borgmästaren Jörgen Kock. Observera ordningen av titlarna! Till middagen på restaurang «Översten» i 27:e våningen hade ett antal av malmöföreningens medlemmar slutit upp.

I och med söndag förmiddag med intressant visning av Malmö

hus slott och efterföljande lunch var unionsmötet slut.

Vad som efter mötet s. a. s. ringer i öronen är de synpunkter som framför allt från dansk och norsk sida framfördes om frågan om unionens framtida bestånd. Man hävdade att sedan SNF minskat underlaget för medlemsbladet med 1.200 à 1.300 prenumerationer risk skulle föreligga för en upplösning. Referenten måste genmäla att om det verkligen skulle vara så att hela unionen skulle falla om medlemsbladet upphörde skulle det icke vara mycket med unionen. Sett från svensk sida skulle ev. frigjorda krafter kunna syssla med mycket mera aktuella problem, t. ex. *gemensam* front mot falskmynteriet i alla former, tillverkning, saluförande, registrering av fall och mycket mera. Oavsett om medlemsbladet finns eller icke har vi dock i unionen ett forum där i organiserad form numismatik kan diskuteras och åtgärder beslutas i en krets av människor som känner varandra väl. Det gäller ju i alla fall hela den skandinaviska marknaden. Enbart detta är värt att begrunda. Säkert finner också medlemsbladet sin form även om ett betydande antal medlemmar från SNF avstår därifrån.

Bertel Tingström

LITTERATUR
TILL
SALU

Skriftlig rekvisition — till Svenska Numismatiska Föreningen, Östermalmsgatan 81, 114 50 Stockholm.

Angivet pris är för medlemmar (inom parentes vårt bokhandelspris exkl moms)

Numismatiska Meddelanden I-XXXII

Nr 1-8. Slutsålda

Nr 9. Bl a myntningen i Avesta (med vackra planscher); provmynt 1881, 1883. 25: — (35: —)

Nr 10. Bl a om medaljer och besittningsmynt 1887. 25: — (35: —)

Nr 11. Slutsåld

Nr 12. Bl a Storkirks fortsättning av tillägget till Stiernstedts pollettbeskrivning och det oundgängliga registret till hela verket. 1890.

40: — (60: —)

Nr 13. Hycckerts supplement till och fortsättning på B.E. Hildebrands beskrivning av Sveriges och svenska kungahusets medaljer till och med 1890. 1892. 50: — (70: —)

Nr 14. Bl a om Erfurts och Osnabrücks svenska riksdalrar. 1896.

25: — (35: —)

Nr 15. Slutsåld

Nr 16. Appelgren: Gustaf I:s mynt (riktigt bildmaterial; numera ersatt av A:s beskrivning 1933, men innehåller värdefulla uppgifter om exemplarens ägare). 1905.

30: — (40: —)

Nr 17. Hycckert-Lilienbergs beskrivning av medaljer över enskilda svenskar från äldsta tid till 1914. 2 band, 334 + 436 s. + 123 planscher. Delvis nytryckt 1975 och häftad i ett band. Oumbärlig för alla medaljsamlare.

225: — (265: —)

Nr 18. Bl a om svenska mynt och myntvärden; Oskar II:s mynt; auktionspriser 1900-07. 1908.

25: — (35: —)

Nr 19-22. Slutsålda

Nr 23. Bl a om SNF:s historia; Olof Skötkonungs mynt; imitationer av svensk-baltiska schillingar i Suczawa; Sten Sture d.y:s stormynt, äkta och falska. 1923. 30: — (40: —)

Nr 24. Wahlstedt: Minnespenningar över enskilda svenskar (forts på nr 17). 1925. 50: — (70: —)

Nr 25. Wahlstedt: De svenska plåtmyntens historia; de stora plåtmynten. 1931. 30: — (40: —)

Nr 26. Ryska 5-kopek från Avesta; Olof Skötkonungs mynt (inskrifter återgivna); danska mynt 1588-1788. 1932. 30: — (40: —)

Nr 27-29. Slutsålda

Nr 30. Svenska och utländska uppsatser, rikt ill. (delvis färg) om ämnen från antiken, medeltiden och nyare tid (tillägnad N.L. Rasmusson). 1965. 30: — (40: —)

Nr 31. Svensk numismatik i olika uppsatser, från vikingatid till våra dagar, rikt ill. (till SNF:s 100-årsjubileum 1973). 1973. 25: — (35: —)

Nr 31a. Dito inbunden.

32: 50 (45: —)

Nr 32:1. Ulla Ehrensvärd: Medalj-

gravören Erik Lindberg. Förutom biografien över L. och hans livsverk som bl a Myntverkets gravör innehåller boken en viktig översikt av mynt- och medaljpräglings teknik. Rikt ill. 1974. 85: — (125: —)

Nr 32:1a. Dito inbunden.

100: — (150: —)

Nr 32:2. Katalog över Erik Lindbergs medaljer. Beräknas utkomma 1977/78. Pris ej fastställt.

Nordisk Numismatisk Årsskrift

Följande årgångar kan erhållas till av Nordisk Numismatisk Union fastställda priser. Bokhandelspriser inom parentes. Samtliga innehåller de nordiska myntkabinetternas ill. årsberättelser för föregående år samt uppsatser i skiftande ämnen, främst nordiska.

1953 12: — (20: —)

1955 15: — (25: —)

1956 18: — (30: —)

1959 18: — (30: —)

1960-74 (varav 1973-74 dubbelårgång) har utgivits i samarbete med K. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien. Vissa årgångar fortfarande i lager, men endast för medlemmar. Bokhandelsrek. ställs till Almqvist & Wiksell International. Medlemspris från kr 20: — till 35: —.

Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad

1936-77. Vissa årgångar ej kompletta, särskilt de äldsta. Enstaka nr till och med 1975 kostar kr 1: —, därefter kr 1: 50. Per årgång till och med 1975 endast kr 10: —, därefter 15: — (25: —)

Annan numismatisk litteratur

Viss förlagslitteratur kan erbjudas medlemmar i SNF, men andra intresserade hänvisas direkt till förlagen eller till bokhandeln. Av Kungl. Myntkabinetten genom Vitterhetsakademien utgiven numismatisk litteratur beställs också i bokhandeln (Almqvist & Wiksell International i distribution). Numismatiska Bokförlagets produkter under adress Box 7292, 103 85 Stockholm, tel. 08-10 10 10.

Lista över vad SNF:s medlemmar erbjuds kan efter 1 september rekvideras från Svenska Numismatiska Föreningen, Östermalmsgatan 81, 114 50 Stockholm, tel. 08-67 55 98 (måndag - fredag kl 10-13).

NORDEN NY

NYTT FRA DEN KONGELIGE MYNT, KONGSBERG

Mynt

1. Pregetall — 1976

Følgende mynter ble preget med årstallet 1976:

5 kroner	9 055 574 stk	kr 45 277 870,—
1 kroner	35 926 574 stk	kr 35 926 574,—
50 ører	15 177 324 stk	kr 7 588 662,—
25 ører	24 721 074 stk	kr 6 180 268,50
10 ører	42 403 074 stk	kr 4 240 307,40
5 ører	24 232 824 stk	kr 1 211 641,20
Sum	151 516 444 stk	

som er den høyeste produksjon i Den Kongelige Mynts historie.

2. Myntsett — 1976

Av ovenstående antall mynter ble det pakket 5 000 sett i vakuum-pakning og 25 000 sett i Sandhill-etuier.

3. Myntsett — 1977

Disse myntsettene vil være klar for forsendelse til Norges Bank ut på høsten, og prisene blir de samme i år som for 1976-settene, d.v.s. kr 18,— pakket i Sandhill og kr 16,— pr sett levert i vakuum-pakning.

Som tidligere, må vi minne om at Den Kongelige Mynt ikke selger myntsett eller mynter direkte til samlere, hoveddistributør er

Norges Banks Skillemyntkasse,
Ø. Slottsgt 2/Postboks 735,
OSLO 1.

Ellers fører en rekke av landets banker mynter og myntsett for salg til samlere. — Norges Bank opplyser at man har igjen en del sett med årstallet 1976, mens tidligere årganger er utsolgt.

4. Inndraing av hullet mynt

Vi har i den senere tiden fått en rekke henvendelser om dette og gjengir derfor Norges Bank pressemelding av 3.6.77, til orientering:

UTSKIFITING AV ELDRE MYNTSERIER

Maskinell myntbehandling og den økende bruk av mynter i automater gjør det ønskelig at mynter av samme valør er ensartet med hensyn til vekt, tykkelse, diameter og legering.

Medaljer

Den medaljen av vår produksjon i 1976 som publikum har stiftet bekjentskap med i noen utstrekning, er medaljen utgitt av *Peace People Norway* til inntekt for fredsbevægelsen i Nord-Irland. Som kjent ble hver av de to fredskvinnene ved overrekkelsen av "Folkets Fredspris 1976" også tildelt hver sin medalje i gull. Som meddelt våre forbindelser tidligere, blir denne medaljen produsert i sølv og bronse for salg på det åpne marked.

Vi har dessuten levert to minne-medaljer — en til *Honefoss Sparebank* i anledning av bankens 100-års jubileum. Medaljen er tegnet av direktør Albert Nilsen og modellert av Øivind Hansen (dia. 70 mm). Den andre medaljen ble bestilt av *Bonde & Co, Oslo*, i anledning av firmaets 75-års jubileum. Denne medaljen er modellert av billedhoggeren Nils Aas (dia. 70 mm).

I anledning av den 2. nordiske motivfilateliutstilling i Drammen 5.-14.11.1976 leverte vi "Drafnia-76" — en prismedalje i flere legeringer, tegnet av Thor Tollefsen og modellert av Øivind Hansen (dia. 45 mm). Samme medalje med dia. 31 mm ble tildelt deltakerne i arrangementet som en erindringsmedalje.

Myntgravør Hansen laget dessuten en medalje til 25-års jubileet for *Kunstforeningen i Norges Bank* med motiv en kvinneskikkelse på Pegasus (dia. 45 mm). Advers og revers er utformet som stil- og formmessige kontraster — advers i klassisk relieff, revers skåret i sterkt forenklet negativ form.

Videre bestilte NRK en belønningsmedalje i forbindelse med den nordiske musikkonkurransen "*Kontrapunkt*" som ble avsluttet på året i 1977. Adv. på denne medaljen viser portrettet av programseriens eminente leder, dr. *Sten Broman*, mens reversen viser en stilisert lyre med laurbærblader bak lyrens strenger (dia. 70 mm). Medaljen er modellert av Øivind Hansen.

Ingen av disse medaljene — unntatt "Folkets Fredspris-medaljen", selges på det åpne marked.

Til slutt bør nevnes myntgravør Øivind Hansens siste arbeide på medaljefronten: portrettmedaljen av *Einar Gerhardsen* som ble over-

rakt ham på 80-års dagen den 10.5.77 som en hilsen fra Norges Bank/Den Kongelige Mynt. Einar Gerhardsen var i en årrekke medlem av Norges Banks direksjon og Den Kongelige Mynts tilsynskomite. — Medaljen viser på forsiden portrettet av Gerhardsen. På baksiden har kunstneren latt en værbitt treoverflate med kraftig struktur og årringer symboliser Einar Gerhardsens liv i medgang og i motgang gjennom 80 år. Denne siden bærer inskripsjonen EINAR GERHARDSEN 10. mai 1977.

Det eksemplaret som ble overrakt jubilarer var preget i sølv med diameter 90 mm. — Til de mange som venter på at denne medaljen skal bli frigitt for salg, må vi dessverre meddele at så er ikke skjedd ennå.

Bodil Selnes

delar (illustrationsavdelingen till del 32 beräknas komma ut nästa år).

Vissa delar av *Numismatiska Meddelanden* är sedan länge helt utgångna, men några kan — delvis i nytryck — ännu erhållas från föreningens kansli. På sid 17 i detta nummer av MYNTKONTAKT kan du läsa om numismatisk litteratur, som du kan köpa från oss.

Föreningen har nu börjat att vid sidan av *Numismatiska Meddelanden* ge ut en annan skriftserie, som vi kallar *Smärre skrifter*. I denna nya serie avser vi att publicera mera kortfattade kataloger, uppsatser m m av intresse för såväl våra medlemmar som allmänheten.

Smärre skrifter nr 1

Som första häfte utgavs i juni i år *Stadgar för och bestämmelser rörande Svenska Numismatiska Föreningens verksamhet*, dess belöningsmedaljer, medlemsnål, fonder och stipendier. Detta häfte har sånts gratis till alla medlemmar. Andra intresserade kan erhålla det mot 2 kr i frimärken, insända till SNF:s kansli, eller samma belopp insatt på postgiro 15 00 07-3.

Smärre skrifter nr 2

innehåller en illustrerad förteckning över samtliga av SNF utgivna medaljer 1873-1977, inalles 59. Förteckningen inleds med en historik, författad av Lars O Lagerqvist, och avslutas med flera register, översättning av latinska inskrifter m m. Häftets cirkapris i bokhandeln blir 15 kr; medlemmar erhåller det mot 7 kr i frimärken, insända till SNF:s kansli, eller samma belopp insatt på postgiro 15 00 07-3.

Smärre skrifter nr 3

Kvalitetsbestämning av mynt är ett problem som sysselsätter alla samlare och i synnerhet förvirrar nybörjare. En kommitté inom SNF under ledning av Bertel Tingström avser att i samarbete med Sveriges Mynthandlars Förening och några samlare utarbeta ett rikt illustrerat häfte om kvalitetsbeteckningar. De flesta länders beteckningar och förkortningar för kvaliteter kommer att ingå. Illustrationerna kommer att visa exempel på olika nötningsgrader och skador på såväl äldre som nyare mynt.

Känd mynthandel byter ägare

Hirsch Mynthandel AB i Stockholm övertogs vid direktör Harry Glücks bortgång hösten 1971 av dennes hustru och dotter. Fru Madeleine Glück har sedan dess varit företagets ledare. Fr. o. m. 1 juli i år har det övertagits av direktör Dag Vendil, Stocksund. En ny lagerprislista utkommer i slutet av sommaren; auktionsverksamheten kommer att fortsättas.

LLt

Svenska Numismatiska Föreningen har sedan 1874 gett ut den av alla numismatiker, både i Sverige och i andra länder, högt uppskattade och mycket eftersökta skriftserien *Numismatiska Meddelanden*. Hittills har denna serie kommit ut med 32

LLt

Fig 1

Numismatiska utmärkelser

Vid SNF:s årsmöte den 2 juni på Stockholms Stadsmuseum utdelades följande hedersbevisningar:

Jur. dr Ernst Nathorst-Böös, Stockholm, erhöll SNF:s förtjänstmedalj i silver, att i blågult band bäras på bröstet, instiftad 1933, återupplivad 1976 och sedan sistnämnda år försedd med H. M. Konungens bild på åtsidan samt föreningsstiftarnas profiler på framsidan (fig. 1). Dr Nathorst-Böös fick utmärkelsen för sina mångåriga insatser i SNF:s tjänst — han har varit sekreterare, klubbmästare och delegat i Nordisk Numismatisk Union — samt för det betydelsefulla arbete han nedlagt inom Sven Svenssons Stiftelse för numismatik, inte minst vid dess tillkomst 1963, då han gjorde en

stor insats för att åstadkomma K. Maj:ts permutation av Svenssons testamente från 1928.

Läroverksadjunkt Gunnar Sundberg, Växjö, erhöll den 1976 instiftade Elias Brenner-medaljen för framstående insatser till den svenska numismatikens fromma (fig. 2) i silver, att i grönt band bäras på bröstet. Han har på sin fritid gjort en storartad insats som föreståndare för Wexiö Gymnasii Myntkabinett samt för dess utställning i Smålands Museum, som nyöppnades i modern gestaltning för några år sedan; dessutom har han främjat myntkunskapen inom Värmds Numismatiska Förening, där han är medlem av styrelsen. Han har också publicerat sig, bl. a. med en studie av hjärtskölden på Oskar II:s guldmynt.

Fig 2

SNF:s guldnål tilldelades rustmästare Olof Eriksson, Västerås, för hans mångåriga, värdefulla verksamhet inom föreningen och för hans arbete med myntutställningen i Västerås museum, där han är anställd.

En utdelning ur Nils Ludvig Rasmussons stipendiefond till förmån för yngre forskare ägde för första gången rum; 800 kronor tilldelades Bengt Hemmingsson, Stockholm, som erkänsla för hans många betydande bidrag till svensk numismatik; han påbörjade sitt författarskap redan under skoltiden och har sedan dess publicerat sig inom såväl äldre som nyare myntforskning, utgivit auktionsskataloger av hög klass samt framträtt som medförfattare i några populära handböcker för samlare. Han erhöil dessutom Gunvor Svenssons medalj över N. L. Rasmusson i brons med randskrift.

Årsmötesjetongen

Vid årsmötet kunde de närvarande inlösa 1977 års jetong med G. W. von Franckens porträtt. Jetongen presenteras i nästa nummer.

Årsmötets förhandlingar

SNF:s ordförande Lars O. Lagerqvist erinrade om de sedan föregående årsmöte bortgångna medlemmarna och uppehöll sig särskilt vid föreningens korresponderande ledamot, Gästgifvars Olof Matsson, som på äldre dagar blev en flitig forskare inom främst orientalisk numismatik; han utgav också en bok om de antika mynten i det gamla Palestina.

Sedan års- och revisionsberättelserna föredragits beviljades styrelsen ansvarsfrihet för år 1976. Därefter blev suppleanterna Madeleine Greijer och Bengt Hemmingsson valda till ordinarie styrelseledamöter; Bertil af Klercker och Tamás Sárkány omvaldes på fem år. Till suppleanter på ett år utsågs Ted Malmstedt och Erik Kroon (omval) samt Claes Grill och Nils Åberg (nyval). Revisor blev Lenart Hök (omval) och Göran Bergenstråhle (nyval), revisorssuppleant Gunnar Sundberg (nyval). Årsavgiften för 1978 fastställdes till oförändrat 60 kr.

Vidare fastställde årsmötet inköpet av tidskriften MYNTKON-TAKT, vilken fr. o. m. nr 5 i år blir föreningens organ och ingår i med-

lemsavgiften (10 nr årligen). Efter diskussion beslöt årsmötet vidare att fr. o. m. 1978 uppsäga den kollektiva prenumerationen på *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*; i fortsättningen (fr. o. m. 1978:1) får medlemmarna i SNF ange, om de mot en extra avgift (20 kr) önskar erhålla NNUM. Det överlämnades åt styrelsen att fastställa hur många exemplar av tidskriften som föreningen eventuellt skall ytterligare inköpa.

Vid efter årsmötet hållet sammanträde fick styrelsen följande sammansättning:

Ordförande: Lars O. Lagerqvist
Vice ordförande: Bertil af Klercker

Sekreterare: Tamás Sárkány
Vice sekreterare: Bengt Hemmingsson

Kassaförvaltare: Madeleine Greijer

Övriga ordinarie ledamöter är Frank Olrog och Bertel Tingström; suppleanterna är angivna ovan.

SNF:s auktionsförrättare är liksom tidigare Frank Olrog, kontrollant för Sven Svenssons samlingar Lars O. Lagerqvist.

Till huvudredaktör för Myntkontakt har styrelsen utsett fil. dr Torgny Lindgren, Uppsala, medan ordföranden är ansvarig utgivare.

Efter årsmötet besågs den stora Lohe-skatten (där mynten tyvärr är magasinerade för närvarande), samt skatten från Beridarebangatan. Till sist intogs supé i restaurang Gondolen.

Höstprogrammet blir som följer:

Klubbaftnar hålls i SNF:s lokal på Östermalmsgatan 81, Stockholm, kl. 18.30 följande dagar:

Onsdagen den 31 augusti. Kåseri om myntfynd i Tallinn.

Onsdagen den 21 september. Medaljafon. Denna gång talar Lars O. Lagerqvist om FIDEM-kongressen i Budapest.

Onsdagen den 12 oktober. Kåseri av Tamás Sárkány: Ett år i USA och numismatiska upplevelser där.

Onsdagen den 9 november, varvid ämnet är S:t Barthélemy. Frank Olrog berättar.

Onsdagen den 23 november talar Ernst Nathorst-Böös om gamla aktiebrev och deras historia.

Onsdagen den 14 december avslutas året med »liten julfest».

Sammanträde med föredrag hålls onsdagen den 5 oktober kl. 19.00 i Statens historiska museums hör-sal (ingång från Storgatan 41). Dr Paul Arnold, chef för Myntkabinettet i Dresden, talar på tyska om sachsiska mynt, särskilt talar. Efteråt supé.

Auktion äger rum tisdagen den 25 och onsdagen den 26 oktober i Statens historiska museum, Stockholm, kl. 18.40 (visning kl. 17.00—18.30). Ingång från Storgatan 41. De nya medlemmar som är intresserade och ej anmält sin önskan att erhålla auktionskatalogen kan skriva till föreningens kansli.

Resa till Budapest

Som redan meddelats äger en resa till Budapest rum 5-11 september anordnad i samband med FIDEM:s kongress och medaljutställning. Myntverket och myntkabinettet skall också beses. Resan är ännu ej fulltecknad.

SNF:s adress: Östermalmsgatan 81, 114 50 STOCKHOLM, tel. 08/67 55 98 (10—13 mänd.—fred).

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan ett par år etablerad sammanslutning av mynthandlare, hitintills 17 företag i åtta olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige. Samtliga är medlemmar i Svenska Numismatiska Föreningen och har skrivit under uppropet mot myntförfalskningar. — Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

De nuvarande medlemmarna är:

B. Ahlström Mynthandel AB

Mäster Samuelsgatan 11
103 85 Sthlm 7, tel. 08-10 10 10

Yngve Almer Mynthandel

Storgatan 49, Box 2068
700 02 Örebro, tel. 019-13 50 61

B. Björnssons Mynthandel

Kullagatan 56, 252 20 Helsingborg
tel. 042-14 12 11

Flodbergs Mynthandel

Stora Nygatan 17, 211 37 Malmö
tel. 040-12 99 30

Hirsch Mynthandel AB

Malmaskillnadsgatan 29
111 57 Sthlm, tel. 08-11 05 56

Malmö Mynthandel AB

Kalendergatan 9, 211 35 Malmö
tel. 040-11 65 44

Mattssons Mynthandel

Kungsängsgatan 21 B
753 22 Uppsala, tel. 018-13 05 54

Norrtälje Mynthandel

Tullportsgatan 7, 761 00 Norrtälje
tel. 0176-168 26

Nordisk Varutjänst Nova

Södra Strandgatan 3, Box 40
701 02 Örebro, tel. 019-12 05 11

Myntaffären Numis

Vallgatan 1, Box 2332
403 15 Göteborg, tel. 031-13 33 45

Soj Mynt AB

Mäster Samuelsgatan 25
111 44 Sthlm, tel. 08-21 17 70

Svea Mynt & Frimärkshandel AB

Stureplan 4, Box 7232
103 84 Sthlm 7, tel. 08-10 03 85/95

Ulf Nordlinds Mynthandel

Nybrogatan 36, Box 5132
102 43 Sthlm, tel. 08-62 62 61

J. Pedersen Mynthandel

Skolgatan 24, 502 31 Borås
tel. 033-11 24 96

Peo Mynthandel AB

Drottninggatan 29, Box 16 245
103 25 Sthlm, tel. 08-21 12 10

Strandbergs Mynthandel AB

Mäster Samuelsgatan 25, Box 7003
103 81 Sthlm, tel. 08-21 42 65

Ticalen Mynthandel

Stureplatsen 3, 411 39 Göteborg
tel. 031-20 81 11

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Box 7183, S-103 85 Stockholm

**Kungl Myntkabinettet,
Statens museum för
mynt-, medalj- och
penninghistoria**

Narvavägen 13-17, 2 tr
Stockholm

(Buss nr 42, 44 och 69
till Historiska museerna,
tunnelbana till Karlaplan)

Utställningar: Svenska mynt
från 1000-talet till nutid,
Mynt från forna svenska
besittningar, Världens mynt
under 25 århundraden,
Sveriges medaljhistoria och
Medaljens konsthistoria

**Tillfällig utställning
under sommaren:**

**Pengar i Frankrike
En historisk krönika i 2000 år**

Museet:
Måndag - fredag 11 - 16
Lördag och söndag 12 - 17

MEDALJENY

Kunglig nedkomst

Ingen svensk har väl undgått att märka, att det svenska kungahuset den 14 juli utökades med en ny medlem, HKH prinsessan Victoria. När detta skrives, i slutet av juli, har hittills två medaljer aviserats till minne av denna händelse, som i det Bernadotteska kungahusets historia är unik — alla medlemmar av dynastin har tidigare fått sina barn före tronbestigningen. Man får gå tillbaka till Gustav IV Adolf och Fredrika och deras 1799-1807 födda barn för att kunna göra en jämförelse. När det äldsta av dessa föd-

des 1799 (kronprins Gustav) slogs också en medalj. De som denna gång präglats — den ena modellerad av Elsie Dahlberg och utgiven av Sporrongs, den andra av Giovanni Marino respektive Lagerströms — presenteras i nästa nummer av MYNTKONTAKT tillsammans

Forts sid 24

Säkra slantar

Har du Skandias hemförsäkring kan du till en låg kostnad teckna en tilläggförsäkring för mynt- och sedelsamlingar.

Försäkringen gäller för samlingar som du har i din bostad eller i bankfack. Den gäller även om du har med dig samlingen eller delar av samlingen t ex på resa, men ersättningen är då begränsad.

Du får ersättning för skador genom t ex brand, inbrott, rån eller trafikolycka.

Kontakta ditt Skandiakontor så får du veta mer.

SKANDIA

AUKTION 15

avhåller vi på Hotel Sheraton, Stockholm, den 1-2 oktober 1977.

Auktionen omfattar följande områden:

SVERIGE MED BESITTNINGAR. Ett flertal ytterst sällsynta medeltidsmynt. Även nya tidens regenter är genomgående väl representerade. Bland toppobjekten kan nämnas: ett praktexemplar av Gustav Vasas daler 1534 (Konungen med krona), Johan III:s dubbla rosenobel u.år i guld, Karl XI:s riksdaler 1676 i originalprägling samt den ytterst sällsynta Avestakopeken 1778.

SVENSKA SEDLAR, däribland en betydande samling privatbankssedlar.

DANMARK. En vacker samling medeltidsmynt, huvudsakligen präglade i Skåne. Bland de senare silvermynten kan bland annat nämnas Christian II:s sølvgylde 1523, Frederik II:s speciedaler 1572 och Frederik V:s dubbla speciedaler 1747. Ett flertal sällsynta guldmünt, t.ex. ungersk gylden 1563, gullkrone 1668, 2 dukater 1704 och 1 chr d'or 1869. Toppnumret är Frederik III:s 1/2 portugalös 1659 (H. 98).

NORGE. Vad beträffar det norska materialet kan vi presentera vårt kanske hittills finaste utbud. Bland annat ingår den berömda "Gimsøydalern" 1546 — ej offentlig utbjuden sedan 1964. Bland 1600-talsmynten återfinnes ett flertal stora sällsynheter, bland annat samtliga typer av Frederik III:s 1/2-specier! Christian V är representerad bland annat med speciedaler 1670 (H. 25B) — känd i fyra exemplar — samt 1/2 specie 1671, 1/4 specie 1675 och 1/8 specie 1671.

Här kan vi endast nämna ett axplock av det stora materialet. Omkring 1 september sänder vi ut den rikt illustrerade katalogen, vilken kan erhållas mot insättande skr 25: — på postgiro 30 03-1.

B. AHLSTRÖM MYNTHANDEL AB

Mäster Samuelsgatan 11

Box 7292, S-103 85 Stockholm · Tel. 08-10 10 10

Forts från sid 22

mans med en förteckning över liknande, äldre präglingar i Sverige. Kanske ytterligare någon eller några medaljer då hunnit utkomma.

Sigvard Bernadotte 70 år

Greve Sigvard Bernadotte af Wisborg fyllde 70 år den 7 juni 1977. Han är näst äldste son till framtidne kung Gustaf VI Adolf och dennes första gemål Margareta och utnämndes vid sin födelse till hertig av Uppland. Genom sitt borgerliga giftermål 1934 förlorade han sina kungliga titlar. I början av 1950-talet erhöll han luxemburgsk grevetitel i likhet med en del andra medlemmar av huset Bernadotte, som genom icke-kungligt giftermål för-

verkat sin arvsrätt till kronan, tidigast prins Oscar Bernadotte (1892).

Sigvard Bernadotte har skapat sig en egen karriär som designer, framför allt inom silversmidet, men har också ritat många bruksföremål. Till 70-årsdagen har AB Sporrang i Norrtälje hyllat honom med en medalj som tack för hans insatser som företagets konstnärlige rådgivare. Ett exemplar i guld överlämnades vid mottagningen på Waldemarsudde i Stockholm. Medaljen är modellerad av Ernst Nordin, mäter 45 mm i diameter och utges i en upplaga om 25 exemplar i guld (18 karat), 500 i silver och 1.000 i brons.

LLI

Ytterligare medaljnytt

återfinns under Norden-Nytt på sid 18 och 19.

SNR:s myntortsmedalj 1977

Till SNR:s förbundsmöte i Stockholm i juni 1977 slogs en medalj, modellerad av Peter Linde (Saltsjöbaden) och tillverkade av Svenska Medaljgillet i Eskilstuna. Åtsidan har konung Carl XVI Gustafs halvbild, fränsidan visar en myntsamlare sittande på en trave böcker (med inskriften STHLM MYNT HIST, dvs "Stockholms mynthistoria") och till höger om denne Stockholms myntortsmärke S:t Erik och siffran 2, syftande på att detta är SNR:s andra förbundsmöte; det första hölls hösten 1976 i Eskilstuna. Medaljen slås i 40 mm och 60 mm i guld, silver och brons i totalt högst 6.300 exemplar.

Hirsch Mynthandel AB

Malmskillnadsgatan 29, 111 57 Stockholm

Telefon 08-11 05 56, 21 34 59

Mynt • Medaljer • Ordnar • Numismatisk litteratur

Köpes och säljes

till vår AUKTION
den 26-27 november
mottages värdefullt material
företrädesvis från Skandinavien
i form av mynt, sedlar, medaljer
och numismatisk litteratur

TAG DEL
av våra
EXTRA-priser
på prislister, årtalsförteckningar
auktionskataloger och
numismatisk litteratur
Välkommen!

LITET URVAL

SVERIGE

Guldmynt

10 kr 1901 01/0	550
5 kr 1886 01	900
5 kr 1901 0	600

Riksdaler

Gustav III:	
1 Rdr/3 DSM 1776	4.500
Ett litet metallfel på halsen annars ett utsökt ex nära kv. 0	
1 Rdr 1791 0 Praktex	5.000
Carl XV:	
4 Rdr RM 1863 01/0	4.500

Äldre småmynt

Nyköping:

Ore 1629 (IX) kantex 1+	700
5 öre 1691 01	800
2 öre 1666 1	70
2 öre 1667 1+/01	400
1 öre 1666 1+	125
1/2 öre KM 1661 1?	100

1/2 öre SM 1686 1.500
PRAKTEX

5 öre 1704 1+/01	300
DSM Wett o. Wapen 1717 01	500
D:o kv. 1	55
DSM Fl. o. F. 1718 01	500
D:o kv. 1	40

DSM Mercurius 1718 0 1.800

DSM Hoppet 1719 1	85
10 öre 1740 1+/01	450
1 öre SM 1732, 38, 40, 41, 42, 44 1	å 45

5 öre 1755 01/0 700

1 öre SM 1761 01	350
1/3 Rdr 1783 1+/01	550

1/3 Rdr 1789 01/0 2.000
Mycket vackert ex med ovanligt hög relief, helt utan plantrispor

16 öre SM 1773 (7 seraf. h.) 1	225
1 öre KM 1772 1+	90
2 öre SM 1777 1/1?	150
1 sk. 1803/1766 1+/01	350
1/2 sk. 1803/1749 01	200
1/4 sk. 1803 01	150
1/4 sk. 1806 01/0	350

1/24 Rdr 1816 0 1.200

1 sk. 1832 (1+/01) liten repa, obet. kantskada	800
1 öre 1861 0	250

Ovriga Äldre Svenska mynt se PRISLISTA Nr 9

2 kr 1924 0	525
2 kr 1926 0	500
2 kr 1929 0	475
2 kr 1943 01/0	200
2 kr 1946 0	50
2 kr 1947 0	60
2 kr 1948 0	90
2 kr 1952 0	100
2 kr 1953 0	70
2 kr 1954 0	60
1 kr 1887 & 88 1?	å 135

SPECIALERBJUDANDE

1 kr 1916/5 1?	12
1 kr 1918 1?	16
1 kr 1925 & 27 1?	å 7
1 kr 1945 TS utan hakar ca 01	40

1 kr 1928 0	450
1 kr 1931 0	135
1 kr 1958 P	550
1 kr 1959 P	800
50 öre 1883 0	1.200
50 öre 1912 0	700
50 öre 1916 01/0	500
50 öre 1920 01/0	700
50 öre 1943 0	450
50 öre 1958 0	225
50 öre 1962 0	190
25 öre 1880, 81 1?	å 15
25 öre 1899 0	300
25 öre 1916 0	350
25 öre 1928 0	350
25 öre 1957 0	30
25 öre 1960 0	150
10 öre 1875/4 1?	375
10 öre 1882 1?	200
10 öre 1916 0	250
10 öre 1953 0	25
5 öre 1886-88 1?	å 25
5 öre 1922 0	600
5 öre 1955, 56 0	å 80
2 öre 1953 0	35

ANTIKA MYNT

Grekland — Makedonien:

Alexander III 336-323 Drachme	
Seaby 543 1+	450

Rom:

Dominian 81-96. Denar. Sear 797. C. 280 1+	390
--	-----

Sept. Severus 193-211. Denar Sear 1667. C. 370 0 1.200

Aurelian 270-275. Antoninianus. Sear 3167. C. 204 god 1+	120
--	-----

MODERNA UTLANDSKA MYNT

Brasilien:

500 Reis 1888 0 vackert tonad	50
-------------------------------	----

Cypern:

1 piastre 1879 1+	65
1/2 p. 1882H 01	175
1/4 p. 1881 1+/01	100

Danmark: Se prislista Nr 7 o. 8

Finland: 1 M. 1866 0	350
— 25 p. 1889 0	350
— 10 p. 1889 01/0	2.450
— 10 p. 1895 01/0	730
— 5 p. 1870 1/1+	115
Norge: 2 sk. 1810 n.0	300
— 24 sk. 1845 01	475
— 50 öre 1899 P	1.000

Se även prislista Nr 8

Förteckning över prislistor

Nr 7	Austria-France (Export)
Nr 8	Danmark & Norge (Exp.)
Nr 9	Sverige: Huvudsakligen äldre material
Nr 10	Sverige: Gustav VI:s mynt
Nr 11	Sverige: Kronmynt-perioden
Nr 12	Sverige: Medaljer & polletter. kommer
Nr 13	Austria (Export) kommer

Dessa priser inkl. moms. Porto tillkommer. Full bytesrätt inom 10 dgr.

TOBENIK AB

INGEMAR WALLIN

Tegelbacken 2, 111 52 Stockholm

Telefon 08-21 18 17

Myntförsäljningen i Linköping

Med anledning av tidningsdiskussioner angående försäljningen av mynt m m ur samlingarna i Stifts- och landsbiblioteket i Linköping har mynthandlare Bjarne Ahlström gjort följande uttalande:

"Vi blev för två år sedan genom dr Ernst Nathorst-Böös tillfrågade om vi var intresserade av att lämna ett anbud på en del mynt och medaljer som redan utsorterats ur Stifts- och landsbibliotekets i Linköping samlingar inför den planerade utställningen. Det utsorterade partiet utgjordes dels av dubletter ur den svenska samlingen — de allra flesta i dåligt skick — dels av utländska objekt, likaledes i stor utsträckning vanligt material i dålig kvalitet. Sammanlagt rörde det sig om ca 1.200 mynt och ca 200 medaljer, de senare huvudsakligen i

oädlade metaller såsom brons, tenn, järn etc.

Vi lämnade ett anbud som långt senare antogs (vilket framgår av biblioteksdelegationens protokoll). Sedan biblioteket underrättats om att föremålen skulle avhämtas vid en viss tidpunkt, reste vi ned till Linköping. Vid ankomsten visade det sig att chefsbibliotekarien var på semester. Dagen därpå översände vi likvid jämte bekräftelse på att mynten avhämtats.

I landsortspressen har gjorts gällande att snittpriset vi betalt för objekten — ca 30 kr/st — skulle vara anmärkningsvärt lågt. Vi vill i anledning härav påpeka följande: Det var ej Linköpings *myntsamling* vi köpte. Att samlingens bästa delar är intakta kan var och en se av den utställning som snart åter skall öppnas i stiftsbiblioteket. Det vi efter ett *anbud* köpte — *ett anbud som när som helst kunde ha 'kontrollerats' genom att andra anbud inför-*

rats — var en *samling mynt*, utsorterade ur stiftsbibliotekets kollektion. Givetvis var det ej bara 'skräp' som utsorterats, annars skulle det aldrig ha rört sig om ett så högt värde som 45.000 kronor.

Vad vi bestämt protesterar emot, är insinuationerna om att någon oegentlighet skulle ha förekommit i samband med affärens genomförande. Att någon förteckning ej upprättades kan vi ej lastas för. Enligt vår bedömning skulle det emellertid ha medfört orimligt stora kostnader att upprätta en specificerad förteckning med uppgifter om alla mynt och medaljer. En stor del av materialet finner vi själva ej värt att ens prissätta individuellt.

De skrivelser som denna affär har blivit uppmärksamman med i landsortspressen är till stora delar ovederhäftiga. De präglas av den okunniges uppfattning om 'gamla mynt' — 'eftersom de är gamla måste de ju vara värda pengar'."

KÖPER, SÄLJER, BYTER och VÄRDERAR

Svenska och utländska mynt
sedlar, medaljer, polletter och
tillbehör, frimärken och brev

LAGERLISTA SÄNDES GRATIS

MYNTAFFÄREN NUMIS

Vallgatan 1, Box 2332
403 15 Göteborg
Tel. 031-13 33 45
Vard. 11-18, lörd. 10-14
lunch 14-14.30

SVENSKA GULDMYNT

Oskar I	1 Dukat 1852	1	2.350:—
Oskar II	20 kr 1889	01	2.000:—
Oskar II	10 kr 1901	01	800:—
Gustav V	5 kr 1920	01	850:—

KASSETTER FÖR BRÖLLOPS 50:- 1976

3: 50/st

Våra prislister kan rekvireras kostnadsfritt

NORRTÄLJE MYNTHANDEL

Box 4, 761 00 Norrtälje
Tel. 0176-168 26

Auktion av plåtmynt

Bokauktionskammaren i Stockholm höll myntauktion den 25 maj. Bland de sålda objekten fanns även 17 mindre vanliga plåtmynt. Samtliga befann sig i mycket bra kondition. Det bör emellertid observeras att auktionskatalogen aldrig upptar annat än mycket knapphändiga uppgifter om kvaliteter. Här nedan redovisas *erhållna priser* samt inom parentes värderingspriserna i Ahlström, Almer och Hemmingsson: Sveriges mynt 1521-1977, Stockholm 1976.

1. 1/2 daler 1710, Avesta	2.500 kr	(3.000)
2. 1/2 daler 1719	2.200 kr	(3.000)
3. 1/2 daler 1756	1.450 kr	(2.500)
4. 1 daler 1653	9.000 kr	(8.000)
5. 1 daler 1656 R	5.000 kr	(4.500)
6. 1 daler 1715	4.100 kr	(3.500)
7. 1 daler 1715 kontram.	2.900 kr	(6.000)
8. 1 daler 1715 kontram.	3.100 kr	(6.000)
9. 1 daler 1718 R	5.700 kr	(6.000)
10. 1 daler 1748	4.500 kr	(3.000)
11. 1 daler 1752	4.800 kr	(3.000)
12. 2 daler 1669 XR	7.800 kr	—
13. 2 daler 1674	5.000 kr	(4.000)
14. 2 daler 1711	4.100 kr	(6.000)
15. 2 daler 1758	4.200 kr	(3.500)
16. 4 daler 1717	6.500 kr	(5.000)
17. 4 daler 1718 R	13.500 kr	(10.000)

Värderingspriserna omfattar även moms, vilket däremot inte är fallet med auktionspriserna, på vilka dylik skatt inte utgår. Det framgår emellertid att de senare likväl i flertalet fall överträffade värderingspriserna. Räknar man med en inflation på 10% förefaller dock värdestegringarna relativt måttliga. *Gösta Florén*

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB

Nybrogatan 36 • Box 5132, 102 43 Stockholm

Telefon 08-62 62 61

KÖPER • SÄLJER • VÄRDERAR
MYNT • SEDLAR • MEDALJER
ORDNAR

Numismatisk litteratur

Lagerkatalog utkommer två gånger årligen

R. UPPGRENS MYNTHANDEL

har flyttat till Renstiernas Gata 29. Buss 48 från
Slussen eller Skanstull (hpl. Skånegatan)

●
*Vi lämnar 15% rabatt på Lembits alla tillbehör
under augusti månad.*

●
Speciella öppningserbudanden finns i butiken.

●
Öppettider: vard. 9-18, lörd. 9-13

●
Postadress: Box 11 080, 100 61 Stockholm • Tel. 08-44 82 81

MYNTKONTAKT

KÖPES

Sedlar. Ovikta stjärnmärkta femmor och tior. Även andra äldre svenska sedlar köpes. Ring Lars Pettersson, 0522-856 43 efter kl 17.

Äldre myntlistor: Ahlström nr 1-10 samt 22 och lista uppnådda priser Ahlström auktion 2. Hans Lundgren, 570 75 Fågelfors.

Antika grekiska mynt. 08-20 94 56 (dagtid).

SÄLJES

Plåtmynt bl a 2 daler 1711 och 1730. 1/2 daler 1722, 1745, 1757 i daler 1743. Även riksdalrar m.m. Lista gratis. Hans Ekbrink, Pl 2836, 820 22 Sandarne.

Mynt 1500-talet och framåt. Sommarabatt. Prislista gratis. Björn Kinnhammar, Norumshöjd 35, 417 45 Göteborg. 031-55 38 82

1 öre 1879 lång text kv 1. 1-ören 1920-29 kval 0 stämpelglans. 5 öre 1927 kv 1+. Många sedlar, bl a 100 kr 1927. Tel. 035-11 75 38.

AUKTIONER

28 september. A-Ge's Samlar-Auktioner, Box 12, 511 01 Kinna. Katalog utsändes ca 5 september (se annons).

1-2 oktober. B. Ahlström Mynthandel AB. Hotel Sheraton, Stockholm. Mynt och sedlar från Sverige, Danmark och Norge. Katalog utsändes ca 1 september (se annons).

22 oktober. Svea Mynt- & Frimärks-handel AB. Hotel Sheraton, Stockholm (se annons).

25-26 oktober. Svenska Numismatiska Föreningen. Statens historiska museum, Stockholm.

26-27 november. Hirsch Mynthandel AB. Operaterrassen, Stockholm (se annons).

MÄSSOR

8-9 oktober. Stockholms Internationella Myntmässa — "S.I.M. -77" — på Hotel Sheraton, Stockholm.

12-20 november. Antiques Fair 77. 3:e internationella mynt- konst- och

antikvitetsmässan. Svenska Mässan, Göteborg.

22-23 april 1978. MYNT 78. 4:e Internationella Numismatiska Mässan i Idrottens Hus, Helsingborg.

FÖRENINGAR

14 sept. Sigtuna Myntklubb, Box 44, 190 40 Rosersberg, anordnar klubbafstn kl 19.15 i Drakegården, Sigtuna. Upplysningar per telefon 0760-353 23.

26 augusti. Kristianstadsortens Numismatiska Förening, sammanträde med auktion, kl 19.30 på Hemgården, Norrtullsvägen 9, Kristianstad. Auktionsobjekten förevisas från kl 18.00. Listor och upplysningar ges av Ingvar Nilsson, Box 11 068, 291 11 Kristianstad. Tel. 044-713 28.

6 sept. Värends Numismatiska Förening sammanträder kl 19.20 på restaurang Munken i Växjö.

Fagerstabygdens myntklubb sammanträder 1:a måndagen i varje månad kl 19.00 i AB Västanfors Industrierts matsal.

Finspångs myntklubb sammanträder sista torsdagen i varje månad 26/8-25/5 utom december. Lokal: Sparbanken Östergötland, Bergslagsvägen 4, Finspång.

14 september. Myntklubben Nicopia, Nyköping, håller möte i pensionärsgården, Västra Trädgårdsgatan 57, Nyköping, kl 19.00. Nya medlemmar välkomna. Upplysningar och auktionslistor per tel. 0155-326 75.

Vad vill du läsa om i Myntkontakt?

I ledarartikeln i augustinumret av MYNTKONTAKT har vi framhållit att vi gärna vill låta våra läsare i skilda delar av landet få komma till tals i vår tidskrift.

Om du tycker att ett visst numismatiskt ämne bör behandlas i form av en artikel — eller kanske i en artikelserie — i MYNTKONTAKT, så skicka in ditt förslag till oss.

Redaktionen

Medlemskap i SNF eller prenumeration?

I bifogade folder i detta nummer av MYNTKONTAKT talas om vad ett medlemskap i Svenska Numismatiska Föreningen ger. Årsavgiften är 60 kr. Därtill kommer en inträdesavgift (engångsavgift) av 60 kr. Från och med inträdet i SNF får du MYNTKONTAKT med tio nummer per år gratis. Därutöver får du tillfälle till förmånsprenumeration på Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad. Blir du medlem i SNF nu, får du ävenledes detta medlemsblad gratis för resten av år 1977. Du kan då avgöra, om du vill bli prenumerant på medlemsbladet från år 1978.

MYNTKONTAKT, som numera är SNF:s egen tidskrift, kostar för prenumeranter per helår kr 43: 75. Bortsett från ovannämnda engångsavgift är således merkostnaden för ett medlemskap i SNF endast kr 16: 25 per år. Nordisk Numismatisk Årsskrift, som du får vartannat år, kostar mycket mer i bokhandeln!

I SNF:s stadgar finns ingen gradering mellan fysisk person som medlem och annat medlemskap. Sålunda är de nordiska ländernas myntkabinett medlemmar i SNF, likaså numismatiska föreningar i Sverige, ävensom museer och andra institutioner. Varje medlem — fysisk person, ideell förening eller motsvarande — har exakt samma förmåner. En förening får således

MYNTKONTAKT, Nordisk Numismatisk Årsskrift, auktionslistor m m och har en röst vid SNF:s årsmöte.

Med detta nummer av MYNTKONTAKT följer en folder med upplysningar om inträde i Svenska Numismatiska Föreningen samt anmälningsedel.

50-kronan utkommen - ingen rusning

Så kom den då — efter åtskilliga sorger och bedrövelser — den efterlängtdade 50-kronan till minnet av det kungliga bröllopet. Den stora upplagan, 2 miljoner exemplar, sörjer dock för att tillgången på mynt är god. Landsortspresen rapporterar till och med att intresset för myntet är tämligen lamt. Första dagen såldes t.ex. endast 600 av 50.000 mynt i Riksbanken i Örebro.

Till högstbjudande eller minimipriser:

- 1 Rd 1561 (01) 14.700: —
- 1 Rd 1573 (1+) 4.300: —
- 1 Ore 1644 arab 4 (1 à 1+) 2.800: —
- 1 Rd 1721 Jub. sign Hedl. (1+ à 01) 9.800: —
- 1 Rd 1793 (1+ à 01) 2.900: —
- 2 Dukater 1843 (01) 19.000: —
- 1 Rd rm 1873 (01) 3.900: —
- 20 kr Norge 1876 (01) 1.700: —
- 1 Penning Norge 1065-1080 Ahl. 12 (01) 2.200: —

Leif Matsson

PI 4342, Mariestad
Tfn 0501-310 23

MYNTAUKTION i Kinna den 28 sept.

Inlämning av mynt pågår ännu en kort tid. Ring gärna först, tel. 0320-102 02 alla vardagar kl 10-11. Bostads-telefon 0320-149 09

A-Ge's
SAMLAR-AUKTIONER
box 12 · 511 01 Kinna

(Forts från sid 12)

Den nya valutautställare, som nu nämnes, var kaptenen Johan Gustaf Utter, f. 1712, d. 1787; kapten vid Hessensteinska regementet 1752, RSO 1759.

En månad senare fäster ett meddelande i tidningen allmänhetens uppmärksamhet vid en ändring i utfärdandet av dessa valutor: i »Det Nya Wecko-bladet» (tidningen hette så under senare hälften av 1763) nr 5 för den 30 juli 1763 läses under »Kundgörelser»:

De små valuter, som för Kongl. Hessensteinska Regimentet månatligen utgifwas, och tilförene warer underskrefne af Herrar Capitainer och Riddarne Utter och Hestesko, komma hädanefter allenast utaf endera at underskrifwas; men inlösas af bägge, som tilförene: samme sedlar förses nu mera med en stämpel.

Eftersom regementets valutor gavs ut »månatligen», var de troligen ett slags löneanvisningar, eller i varje fall anvisningar på avlöningarnas spetsbelopp; det förefaller uppenbart, att de kunde cirkulera som betalningsmedel i allmänna handeln, eftersom manskapet för dessa sedlar kunde skaffa sig »hwad til nödtorften hörer».

Veterligen har ingen enda av de valutor, som Hessensteinska regementet gav ut, bevarats till våra dagar. Om någon läsare äger eller har sett eller läst om sådana anvisningar, skulle förf. bli ytterst tacksam för ett benäget meddelande därom till MYNTKONTAKTS redaktion.

Av intresse skulle också vara att få reda på hur länge regementets valutautgivning pågick och vilken omfattning den hade, ävensom om andra militära eller civila myndigheter har gett ut valutor.

Köper - Säljer - Byter

Gratis prislista

Mynt, sedlar, tillbehör för mynt och frimärken

Firma ARNE E. HEDLUND

Box 3144, S-162 03 Vällingby
Telefon 08-89 52 01
Vard. 17.30-20.00 Lörd. 12.00-18.00

MYNTSAMLARE!

Ni är alltid välkommen till
B. Björnsson Mynthandel AB

Kullag. 56, S-252 20 Helsingborg
Tel. 042-14 12 11

Öppet vard. 10-18, lörd. 9-13

Medlem av

Efter genomförd ombyggnad börjar vi nu höstsäsongen

Utdrag ur vår prislista, som sändes gratis.

25 st. olika 1 kr.	
1910-1941 1/1?	100.-
2 öre 1900 runda nollor 1+	250.-
2 öre 1900 runda nollor 1	160.-
10 öre 1871 01/0	275.-
10 öre 1872 1+	450.-
10 öre 1873 1+	350.-
25 öre 1878 1	400.-
50 öre 1877 1?	175.-
50 öre 1936 l. 6a 01/0	350.-
1 kr. 1918 1?/1	20.-
1 kr. 1923 01/0	150.-
1 kr 1931 01/0	100.-
1 kr 1934 01/0	250.-

O. GIDEGÅRDS
MYNTHANDEL
Odengatan 38

Box 19119
104 32 STOCKHOLM 19

Kortvarig mynt- utställning i Linköping

Söndagen den 19 juni invigdes Stiftsbibliotekets i Linköping nyordnade myntutställning. Vid utställningens arrangerande har jur dr Ernst Nathorst-Böös varit behjälplig. Myntsamlingen har anor långt tillbaka i tiden. Den grundades av ärkebiskopen Haquin Spegels son Jacob (död 1705).

Tyvårr stängdes expositionen redan dagen efter invigningen på grund av otillräckliga säkerhetsanordningar. Så snart man rått bot på bristerna kommer dock utställningen att öppnas igen. (Se även sid 26.)

TB MYNT HB

U. Thimberg R. Berglund
Prislista nr 5 sändes gratis
på begäran

KÖPER BYTER SÄLJER

MYNT & TILLBEHÖR
LITTERATUR

Erstagatan 14
116 36 Stockholm
Tel. 08-41 01 33

Öppethållande:
Vard. 10-18
Lörd. 10-13

OBSERVANDA

TILL
VITTERHETSAKADEMIENS
BIBLIOTEK INKOMMEN
NUMISMATISK LITTERATUR

Adress: Storgatan 41
Box 5405, 114 84 Stockholm
Öppet: månd-fred 9-16

JANUARI-FEBRUARI 1977

Ahlström, Bjarne m fl
Norges mynter = The coinage of Norway/Bjarne Ahlström, Bernhard F. Brekke, Bengt Hemmingsson. — Stockholm, 1976. — 165 s.; ill.

Ahlström, Bjarne m fl
Sveriges mynt 1521-1977 = The coinage of Sweden/Bjarne Ahlström, Yngve Almer, Bengt Hemmingsson. — Stockholm, 1976. — 325 s.; ill.

Andersen, Gunnar
Banknotes: principles and aesthetics in security graphics/Gunnar Andersen. — Copenhagen, 1975. — 66 s.

Bendixen, Kirsten
Danmarks mønt/af Kirsten Bendixen. — 2. udg. — København, 1976. — 109 s.; ill.

Davenport, John S
German secular talers 1600-1700/John S. Davenport. — Frankfurt a.M., 1976 — 588 s.; ill.

Fuchs, Willy
Platin und seine Verwendung als Münzmetall. Frankfurt am Main 1969. ss 1/275-1/319. (Geldgeschichtliche Nachrichten. Sonderheft. 1.)

Krzyzanowska, Aleksandra
Skarb denarów rzymskich z Drzewicza = Les trésor des deniers romains de Drzewicz/Aleksandra Krzyzanowska. — Wrocław, 1976. 88 s., 24 pl.-bl.

Kulturbund der Deutschen demokratischen Republik
Fachgruppe Numismatik, Dresden Münzausstellung 1976/Kulturbund der Deutschen demokratischen Republik. Fachgruppe Numismatik, Dresden. — Dresden, 1976. — 45 s.; ill.

Martin, Peter-Hugo
Die Schriften von Friedrich Wieland: zum 7. September 1976 im Auftrage der Badischen Gesellschaft für Münzkunde, Karlsruhe/zusammengestellt von Peter-Hugo Martin. — Karlsruhe, 1976. — 32 s.

Mitchiner, Michael
Indo-Greek and Indo-Scythian coinage...
7: the decline of the Indo-Scythians... contemporaries of the Indo-Scythians... — 1976. — vi s., s. 581-673, vii-xix.

Mitchiner, Michael
Indo-Greek and Indo-Scythian coinage...
8: the Indo-Parthians: their Kushan neighbours. — 1976. — vi s., s. 675-783, vii-xix.

EXTRAPRIS JUBILEUMSMYNT

Kval.	0	01+	01	1+
1897 2 kr		100	85	70
1907		125	110	75
1921		75	65	45
1932		85	75	55
1938		50	40	25
1935 5 kr		60	45	30
1952		245	225	175
1959	70	55	45	25
1962		385	350	225
1966	20	18	15	
1972 10 kr	25	20	18	
1975 50 kr	115			
1976 50 kr	70			
m. kassett	75			

1976 års set 22: —
i kassett 28: —
myntverksförp. 30: —
Moms ingår. Order över
200 kr portofritt

Myntet i Malmö

St. Nygat. 17, 211 37 Malmö
Tel. 040-12 99 30

Mitchiner, Michael

Indo-Greek and Indo-Scythian coinage . . .

9: Greeks, Sakas and their contemporaries in central and southern India . . . — 1976. — iv s., s. 785-924, v-xx.

Mitchiner, Michael

The multiple dirhems of medieval Afghanistan. London 1973. (7), 137, 11 s.

Money talks

A numismatic anthology selected from Calcoin news. Ed. by James L. Betton. Assistant editor: Robert Berman . . . Covina, Calif. 1970. 11, 372 s.

Monnaie de Paris, Paris

Belmondo à la Monnaie de Paris: sculptures, dessins, aquarelles, intégrale des médailles: exposition 19 novembre 1976-21 janvier 1977/ Monnaie de Paris. — Paris, 1976. — 85 s.; ill.

Kungl. Myntkabinettet — Statens museum för mynt-, medalj- och penninghistoria
Mynt i mittens rike: en Kinakronika i 4000 år/[utst.] Kungl. Myntkabinettet; text: Ernst Nathorst-Böös. — Stockholm, 1976. — 32 s.

Numismatisk index: register til Nordisk numismatisk unions medlemsblad 1936-1970 og Numismatisk forenings medlemsblad 1916-1936/udarb. af Finn Rasmussen og Hjejil Resen Steenstrup. — København, 1976. — 154 s.

Paper money of the 20th century/ based on a manuscript by Arnold Keller. — St. Louis, Mo., 1973.

1. — Se katalog — 1974.
2. — 1975. — (4), 54, 80, 24, 8, 17, 5, 13, 10, 10, 8, 6, 15, 8 s.

Rittmann, Herbert

Sächsische Geldgeschichte 1763-1857. Das Geld im Kurfürstentum und späteren Königreich Sachsen vom Ende des Siebenjährigen Krieges bis zum Wiener Münzvertrag. Frankfurt 1972. 67 s. (Geldgeschichtliche Nachrichten. Sonderheft. 2.)

Rui, Halfdan

Biografiske data vedrørende personer på Rui-medaljer 1898-1973/ Halfdan Rui. — Oslo, u.å. [1975?]. — 19 s. (Småskrift/Norsk numismatisk forening; 17.)

Savolainen, Toivo

Suomen metallirahat variantteineen 1864-1975/Toivo Savolainen. — Helsinki, 1975. 48 s.

MARS-APRIL 1977**Bodenstedt, Friedrich**

Phokäisches Elektron-Geld von 600-326 v. Chr.: Studien zur Bedeutung und zu den Wandlungen einer antiken Goldwährung/Friedrich Bodenstedt. — Mainz am Rhein, 1976. — (4), 170 s., 11 pl.-bl.

Edwardian monetary affairs (1279-1344): a symposium held in Oxford, August 1976/ed. by N. J. Mayhew. — Oxford, 1977. — (8), 186 s. (British archaeological reports; 36.)

Kraay, Colin M

Archaic and classical Greek coins/ Colin M. Kraay. — London, 1976. — xxvi, 390 s., 33 pl.-bl.

Monnaies et médailles de collection . . . : [exposition]. Monte-Carlo 22-23 avril 1977. — Paris, 1977. — (129) s., 4 pl.-bl.

Sayers, R S

The Bank of England 1891-1944/ R. S. Sayers. — Cambridge, 1976 (1-2 & Appendixes).

1. — xxiv, 385 s.
2. — vi s., s. 387-680.
Appendixes. — viii, 403 s.

Sylloge nummorum Graecorum: Sweden/[ed. by Ulla Westermark]. — Stockholm, 1974 (1) —. K. Vitterhets historie och antikvitetsakademien

2: The collection of the Royal Coin Cabinet, national museum of monetary history, Stockholm.
1. Gallia — Sicily. — 1976. — 46 s.: ill.

Adressändring!

Använd postens adressändringsblankett, som du sänder till:

MYNTKONTAKT
Prenumerationsavd.
Essingestråket 27
112 66 STOCKHOLM

OBS!**Ny mynt- och frimärksaffär****ERIKSBERGS HB**

Roslagsgatan 3 (vid Odeng.)

113 55 Stockholm

Tel. 08-32 00 55

*Riksdalrar, guldmynt
enkronorsmynt i höga
kvaliteter erbjudes och
köpes. Även svenska
frimärken, postfriska
och stämplade finns*

Jul-, Mors-, Årstallrikar, äggkoppar, krus, figurer m m

*Samtliga fabrikat, årgångar
oftast i lager för omgående
leverans — detalj- engros*

F:a BO SVENSSON

Box 638, 601 14 Norrköping
Gatuadress: Hospitalsgatan 8
Telefon 011-10 75 29

Lördagen den 22 oktober
håller vi vår första

MYNTAUKTION

på Sheraton Hotel
i Stockholm

Den rikt illustrerade katalogen
utkommer ca en månad
före auktionen.

Katalogen kan du få om du skickar oss
ditt namn och din adress.

(Ange att det gäller myntauktion)

SVEA

MYNT & FRIMÄRKSHANDEL AB

Stureplan 4 · Box 7232, S-103 84 Stockholm, Sweden

Telefon 08-10 03 85, 10 03 95

Bank: Svenska Handelsbanken

Bankgiro 189-3759 · Postgiro 85 96 65-2

